

Na osnovu člana 107. Zakona o tržištu hartija od vrijednosti («Službeni glasnik Republike Srpske», broj 92/2006, 34/2009, 8/2012 - odluka US, 30/2012, 59/2013, 86/2013 - odluka US, 108/2013, 4/2017 i 63/2021), člana 50. Pravilnika o poslovanju berzanskih posrednika («Službeni glasnik Republike Srpske», broj 67/12, 5/13, 32/16 i 99/21) i člana 43. Odluke o osnivanju Brokersko-dilerskog društva «MONET BROKER» a.d. Banja Luka, direktor Društva dana 08.11.2021. godine donosi

Pravila poslovanja Brokersko - dilerskog društva "Monet broker" a.d. Banja Luka

Č l a n 1 .

- (1) Pravilima Brokersko - dilerskog društva "Monet broker" a.d. Banja Luka (u daljem tekstu: Pravila) uređuje se način poslovanja Brokersko-dilerskog društva "Monet broker" a.d. Banja Luka (u daljem tekstu: Monet broker) kao i međusobna prava i obaveze klijenata i Monet brokera, a u skladu sa Zakonom o tržištu hartija od vrijednosti objavljenom u "Službenom glasniku Republike Srpske", br. 92/06, 34/09, 30/12, 59/13, 108/13, 04/17 i 63/21 (u daljem tekstu: Zakon) i Pravilnikom o poslovanju berzanskih posrednika ("Službenom glasniku Republike Srpske", broj 67/12, 5/13, 32/16 i 99/21) (u daljem tekstu: Pravilnik).

Č l a n 2 .

- (1) U smislu ovih Pravila klijent je domaće i strano, pravno ili fizičko lice koje koristi usluge Monet brokera.
- (2) Punomoćnik klijenta – fizičkog lica može biti srodnik u prvom stepenu prave linije i drugom stepenu pobočne linije, bračni drug ili advokat.

I POSLOVI

Č l a n 3 .

- (1) Monet broker obavlja sljedeće poslove:

- **Brokerske poslove** - posredovanje u kupovini i prodaji hartija od vrijednosti po nalogu klijenta, u svoje ime, a za račun klijenta,
- **Dilerske poslove** - trgovina hartijama od vrijednosti u svoje ime i za svoj račun radi ostvarivanja razlike u cijeni,
- **Poslove posebne berzanske trgovine** – istovremeno isticanje stalne ponude za kupovinu i za prodaju hartija od vrijednosti, u svoje ime i za svoj račun ili u svoje ime, a za račun profesionalnog investitora, radi održavanja

stalne ponude i potražnje za određenom hartijom od vrijednosti (poslovi podrške tržištu – market making),

- **Poslove upravljanja portfeljom** - upravljanje portfeljom hartija od vrijednosti za račun klijenta,
- **Poslove agenta emisije** - organizovanje, priprema i provođenje upisa i uplate hartija od vrijednosti i obavljanje drugih poslova u vezi sa emisijom hartija od vrijednosti, kao i priprema za uvrštavanje hartija od vrijednosti na berzu i uređeno javno tržište uključujući i podnošenje zahtjeva za uvrštavanje u ime emitenta,
- **Poslove preuzimanja emisije (pokroviteljstvo)** – organizovanje, priprema i sprovođenje emisije hartija od vrijednosti za emitenta te sa tim u vezi upis i uplata svih hartija od vrijednosti, radi njihove dalje prodaje investitorima, kako bi se osigurao uspjeh upisa i uplate (poslovi preuzimanja emisije – underwriting),
- **Poslove investicionog savjetovanja** - obavještavanje klijenata o stanju na tržištu hartija od vrijednosti i davanje savjeta u vezi sa kupovinom, odnosno prodajom određenih hartija od vrijednosti, kao i obavljanje drugih sličnih poslova za klijenta,
- **Poslove vezane za postupak preuzimanja akcionarskih društava** kao i druge poslove u vezi sa hartijama od vrijednosti (u daljem tekstu: HOV) u skladu sa važećim zakonima i propisima,
- **Pomoćne djelatnosti** - savjetovanje privrednih društava u vezi sa strukturom kapitala i poslovnom strategijom, davanje pravnih ili finansijskih savjeta iz oblasti korporativnog upravljanja, istraživanje i finansijska analiza u oblasti investiranja, obavljanje tehničke, fundamentalne i druge analize, izrada poslovnih planova, učestvovanje u izradi pravnih i drugih akata i dokumenata i ostali slični poslovi.

(2) Za obavljanje poslova iz stava (1), alineja 1, 2, 3, 4, 5, 6 i 7, Monet broker mora da posjeduje važeće dozvole Komisije za hartije od vrijednosti Republike Srpske (u daljem tekstu: Komisija) ili drugog nadležnog organa u skladu sa Zakonom.

II KATEGORIZACIJA KLIJENATA

1. Procedure za kategorizaciju klijenata

Č l a n 4 .

- (1) Prije pružanja usluga klijentu, Monet broker vrši kategorizaciju (razvrstavanje) klijenata u kategoriju:
  - a) profesionalnih ili
  - b) malih investitora.
- (2) Monet broker sprovodi kategorizaciju iz stava (1) ovog člana u skladu sa ovim pravilima, na osnovu informacija koje su mu dostupne u vezi sa klijentovim investicionim ciljevima, znanjem i iskustvom i finansijskom pozicijom.
- (3) Informacije iz stava (2) ovog člana Monet broker pribavlja putem standardizovanog upitnika za klijenta, kao i na osnovu odgovarajuće dokumentacije koju mu dostavi klijent.

Č l a n 5 .

- (1) **Profesionalni investitor** je klijent koji posjeduje dovoljno iskustva, znanja i stručnosti za samostalno donošenje odluka o ulaganjima i pravilnoj procjeni s time povezanih rizika, te se profesionalnim investitorima u smislu ovih pravila smatraju:
  - a) pravna lica, koja posjeduju odobrenje za rad izdato od nadležnog organa, odnosno koja su subjekt nadzora na finansijskom tržištu, a to su:
    - 1) banke,
    - 2) osiguravajuća društva,
    - 3) brokersko-dilerska društva,
    - 4) investicioni fondovi i društva za upravljanje investicionim fondovima,
    - 5) penzijski fondovi i društva za upravljanje penzijskim fondovima,
    - 6) lica koja trguju robom i derivatima na robu na produktnoj berzi,
    - 7) ostali investitori čija je glavna djelatnost ulaganje u HOV, uključujući institucije koje obavljaju djelatnost osiguranja imovine ili drugih finansijskih transakcija;
  - b) finansijske organizacije osnovane posebnim zakonom radi upravljanja imovinom koja je direktno ili indirektno u vlasništvu Republike Srpske i
  - v) nacionalne i regionalne vlade, javna tijela za upravljanje javnim dugom, centralne banke, međunarodne i nadnacionalne institucije kao što su: Svjetska banka, Međunarodni monetarni fond, Evropska centralna banka, Evropska investiciona banka i ostale slične međunarodne organizacije.
- (2) **Mali investitor** je svaki klijent Monet brokera koji nije razvrstan u kategoriju profesionalnih investitora.
- (3) Osim klijenata koji se smatraju profesionalnim investitorima, Monet broker može kao profesionalne investitore tretirati i druga pravna i fizička lica, ukoliko isti to zahtijevaju i ukoliko ispunjavaju potrebne kriterijume i postupke.

Č l a n 6 .

Monet broker je dužan da svakog klijenta obavjesti o:

- a) kategoriji u koju je klijent razvrstan;
- b) nivou zaštite interesa koja će klijentu biti pružena;
- c) o pravu klijenta da zatraži razvrstavanje u drugu kategoriju, kao i o svim promjenama nivoa zaštite klijenta koje proizilaze iz takve njegove odluke.

2. Promjena kategorije klijenata

- (1) Kada Monet broker utvrdi da neki klijent više ne pripada početno utvrđenoj kategoriji klijenata, dužan je da preduzme odgovarajuće mjere radi promjene kategorije klijenata.
- (2) Profesionalni klijenti su dužni da Monet broker blagovremeno obavještavaju o svim činjenicama koje bi mogle da utiču na promjenu kategorije klijenta kod Monet brokera.
- (3) Ako Monet broker na bilo koji način pouzdano dozna za podatke na temelju kojih može utvrditi da klijent više ne ispunjava uslove koji su mu omogućili tretman profesionalnog investitora, dužan je preduzeti odgovarajuće korake, ali ne odgovara za bilo kakvu štetu koja bi mogla nastati za profesionalnog investitora koji ne postupi na vrijeme u skladu sa stavom (2) ovog člana.
- (4) Monet broker može na zahtjev klijenta:
  1. profesionalnog investitora razvrstati u kategoriju malih investitora;
  2. malog investitora razvrstati u kategoriju profesionalnog investitora pod uslovom da klijent ispunjava uslove određene Zakonom.

3. Zahtjev profesionalnog investitora za promjenu kategorije

Č l a n 7 .

- (1) Profesionalni investitor koji smatra da nije u stanju da pravilno procjeni, odnosno upravlja rizicima koji karakterišu određenu investiciju, može pisanim putem da zatraži od Monet brokera viši nivo zaštite svojih interesa u odnosu na sve ili pojedinačnu uslugu, vrstu transakcije ili finansijski instrument.
- (2) U slučaju zahtjeva iz stava (1) ovog člana Monet broker je dužan da profesionalnom investitoru, omogući tretman sa višim nivoom zaštite, kakav pruža malim investitorima, čiji odnos se uređuje ugovorom, odnosno aneksom ugovora kojim će biti precizirane usluge, transakcije, odnosno finansijski instrumenti u vezi sa kojima klijent ne želi da bude tretiran kao profesionalni investitor (tretman višeg nivoa zaštite za te usluge, transakcije ili finansijske instrumente).
- (3) Za svaku štetu koja bi nastala zbog propusta klijenta da postupi u skladu sa stavom (1) ovog člana, Monet broker ne snosi nikakvu odgovornost.

4. Zahtjev malog investitora za promjenu kategorije

Č l a n 8 .

- (1) Ako mali investitor želi da bude tretiran kao profesionalni investitor može pisanim putem da zatraži od Monet brokera niži nivo zaštite svojih interesa u

odnosu na sve ili pojedinačnu uslugu, vrstu transakcije, odnosno finansijski instrument.

- (2) U slučaju iz stava (1) ovog člana Monet broker je dužan da:
1. nedvosmislenim i pisanim putem upozori klijenta o smanjenju zaštite njegovih interesa i gubitka prava koji ima kao mali investitor;
  2. procjeni da li klijent, zavisno od vrste transakcije ili usluge, posjeduje dovoljno znanja, iskustva i stručnosti za samostalno donošenje odluka o investiranju i pravilnoj procjeni rizika u vezi sa investiranjem.
  3. zaključi ugovor sa klijentom, odnosno aneks ugovora kojim će biti precizirane usluge, transakcije ili finansijski instrumenti u vezi sa kojima klijent želi da bude tretiran kao profesionalni investitor ili da odbije da klijentu prizna status profesionalnog investitora;
- (3) Procjena Monet brokera da mali investitor ispunjava uslove za razvstavanje u profesionalnog investitora podrazumjeva da klijent ispunjava najmanje dva od sledećih uslova:
1. da je klijent, na za njega mjerodavnom tržištu HOV, izvršio prosječno deset transakcija, unutar svakog tromesečja, u posljednjoj godini,
  2. da veličina klijentovog portfelja prelazi milion konvertibilnih maraka uključujući i novčana sredstva i
  3. da klijent radi ili je radio u finansijskom sektoru najmanje godinu dana na poslovima koji zahtijevaju znanje o planiranim transakcijama ili uslugama.
- (4) Klijent je obavezan u posebnom dokumentu, odvojenom od ugovora, pismeno potvrditi da je svjestan svih posljedica gubitka nivoa zaštite, uključujući i promjene obračuna provizije na određene vrste ulaganja. Tek nakon prijema navedene izjave i ako se utvrdi da su ispunjeni uslovi, Monet broker će sa klijentom potpisati aneks ugovora kojim će biti precizirane usluge, transakcije, odnosno proizvod u vezi sa kojima klijent želi da bude tretiran kao profesionalni investitor.
- (5) Monet broker će, prije odluke o prihvatanju zahtjeva za odricanje od zaštite namjenjenim malim investitorima iz stava (4) ovog člana, preduzeti sve razumne i u uobičajenom poslovnom okruženju očekivane radnje kako bi klijent koji je tražio da bude tretiran kao profesionalni investitor zadovoljio uslove navedene u stavu (1) i stavu (3) ovog člana.

III OCJENA PODOBNOSTI USLUGA, ODNOSNO PROIZVODA ZA POJEDINE KATEGORIJE KLIJENATA

1. Prikupljanje informacija prilikom pružanja investicionih usluga

Č l a n 9 .

- (1) Prije početka i tokom pružanja usluga Monet broker će od klijenta ili potencijalnog klijenta da traži podatke o njegovom znanju i iskustvu na području investicija o određenim vrstama ponuđenih ili zatraženih proizvoda ili usluga, da bi mogao procijeniti da li su određena usluga ili proizvod odgovarajući za klijenta, a koje podatke je isti obavezan prenijeti istinito i u cjelosti.
- (2) Monet broker se može osloniti na informacije dobijene u pisanom obliku od klijenta ili potencijalnog klijenta, osim kada mu je to poznato ili bi mu moralo biti poznato da su informacije zastarjele, netačne ili nepotpune.
- (3) Ako Monet broker, na temelju podataka koje je prikupio o klijentu smatra da HOV ili druge usluge nisu podobne za klijenta, upozoriće ga pisanim putem, a ako klijent ne želi dati podatke iz stava (1) i stava (2) ovog člana ili ako nije dao dovoljno podataka o svom znanju i iskustvu, Monet broker će ga pisanim putem upozoriti da nije moguće utvrditi jesu li predviđene HOV ili usluge za njega podobne.
- (4) Upozorenja iz stava (3) ovog člana Monet broker daje u standardizovanom obliku koji propisuje Komisija.

2. Prikupljanje informacija prilikom pružanja usluga investicionog savjetovanja ili upravljanja portfeljom

Član 10.

- (1) Prije početka i tokom pružanja usluga investicionog savjetovanja i upravljanja portfeljom, Monet broker je dužan da od klijenta ili potencijalnog klijenta traži informacije na osnovu kojih bi mogao da im preporuči za njih odgovarajuću uslugu, transakciju, odnosno proizvod.
- (2) Informacije iz stava 1. ovog člana klijent, odnosno potencijalni klijent dostavlja u pisanom obliku i odnose se na:
  - a) njihove investicione ciljeve,
  - b) njihovo znanje i iskustvo na području investiranja u određene vrste HOV ili usluga, odnosno znanje i iskustvo koji su potrebni za razumijevanje rizika povezanih sa transakcijom ili upravljanjem njihovim portfeljom,
  - c) njihovu finansijsku situaciju, odnosno sposobnost da podnesu rizike investiranja koji proizlaze iz transakcije koja je u skladu s njihovim investicionim ciljevima.
- (3) Monet broker se može osloniti na informacije dobijene od klijenta ili potencijalnog klijenta, osim ukoliko ima saznanja ili bi, s obzirom na okolnosti, morao da ima saznanja da su informacije zastarjele, netačne ili nepotpune.

(4) Ukoliko ne prikupi dovoljno informacija, Monet broker je dužan da upozori klijenta da ne može da mu pruži uslugu investicionog savjetovanja ili upravljanja portfeljom.

Član 11.

Za utvrđivanje investicionih ciljeva klijenta i potencijalnog klijenta Monet broker može od njih tražiti informacije koje se odnose na:

- a) željeno trajanje ulaganja,
- b) spremnost na preuzimanje rizika,
- c) profil rizika za klijenta, odnosno potencijalnog klijenta,
- d) svrhu ulaganja.

Član 12.

Profil koji Monet broker sastavlja o znanju i iskustvu klijenta ili potencijalnog klijenta sadrži:

- a) vrstu usluga, transakcija i finansijskih instrumenata koji su poznati klijentu, odnosno potencijalnom klijentu,
- b) prirodu, obim i učestalost transakcija klijenta, odnosno potencijalnog klijenta s finansijskim instrumentima i period u kojem su one izvršene,
- c) zvanje i trenutno zanimanje ili relevantnu prethodnu profesiju klijenta ili potencijalnog klijenta.

Član 13.

Za utvrđivanje sposobnosti klijenta da finansijski podnese rizike investiranja, Monet broker može od klijenta ili potencijalnog klijenta tražiti informacije koje se odnose na:

- a) izvor i visinu njegovih redovnih prihoda,
- b) njegovu imovinu, uključujući informacije o likvidnim sredstvima, ulaganjima, nekretninama,
- c) njegovim redovnim finansijskim obavezama.

IV INFORMACIJE KOJE SE PRUŽAJU KLIJENTIMA

1. Informacije koje se posebno pružaju malim klijentima

Č l a n 1 4 .

- (1) Monet broker je dužan, da prije zaključenja ugovora, odnosno pružanja usluga malom klijentu ili potencijalnom malom klijentu putem internet stranice, odnosno trajnog medija, pruži informacije o:
- Monet brokeru i uslugama koje Monet broker pruža;
  - hartijama od vrijednosti;
  - zaštiti HOV i novčanih sredstava klijenta;
  - troškovima i naknadama.
- (2) Monet broker je dužan da klijenta i potencijalnog klijenta blagovremeno obavjesti o svakoj značajnijoj promjeni informacija navedenih u stavu 1. ovog člana.

2. Informacije o Monet brokeru i njegovim uslugama

Č l a n 1 5 .

- (1) Informacije o Monet brokeru i uslugama, po pravilu, uključuju sljedeće:
1. poslovno ime i sjedište Monet brokera, kao i sve druge podatke koji obezbjeđuju efikasnu komunikaciju sa Monet brokerom;
  2. broj i datum rješenja o izdavanju dozvole za rad Monet brokera, kao i naziv i kontakt-adresu nadležnog organa koji je izdao tu dozvolu;
  3. moguće načine i jezike komunikacije između Monet brokera i klijenta, uključujući i načine davanja i prijema naloga, kao i davanja dokumenata i drugih informacija od strane Monet brokera;
  4. obim, učestalost i periode izvještavanja klijenta o uslugama koje je Monet broker pružio klijentu;
  5. kratak opis politike upravljanja sukobom interesa.
- (2) Monet broker je dužan da, na zahtjev klijenta, pruži i detaljnije informacije o politici upravljanja sukobom interesa.
- (3) Sve informacije iz stava (1) ovog člana su dostupne na internet stranici Monet brokera.

3. Informacije o HOV

Č l a n 1 6 .

- (1) Informacije o HOV sadrže opšti prikaz prirode i rizika karakterističnih za HOV.
- (2) Opis rizika iz prethodnog stava ovog člana, uzimajući u obzir pojedinačnu vrstu HOV, po pravilu, sadrži:
1. rizike povezane sa određenom vrstom HOV, uključujući pojašnjenje finansijskog leveridža i njegovih efekata, kao i rizike gubitaka cijele investicije;
  2. volatilnost cijene HOV, kao i svako ograničenje na postojećim tržištima za takve HOV;

3. objašnjenje da bi transakcijama takvom HOV, pored troškova sticanja samog instrumenta, mogla da uključuje i dodatne finansijske i druge obaveze, uključujući i potencijalne obaveze.

Č l a n 1 7 .

Monet broker je dužan da, prilikom pružanja informacija o HOV:

1. koje su predmet javne ponude koja je u toku i za koju je izdat prospekt ili drugi dokument- klijenta i potencijalnog klijenta upozna sa načinom na koji je prospekt ili drugi dokument dostupan;
2. koje uključuju jemstvo trećeg lica – klijentu i potencijalnom klijentu pruži dovoljno pojedinosti o jemcu i jemstvu na osnovu kojih on može donijeti korektnu procjenu jemstva;
3. koje se sastoje od dva ili više različitih instrumenata ili usluga i za koji je očigledno da će rizik vezan za taj instrument biti veći od rizika vezanih za svaku pojedinačnu komponentu tog instrumenta – klijentu i potencijalnom klijentu pruži odgovarajući opis pojedinačnih komponenti takvog instrumenta i način na koji međusobni uticaj povećava rizik.

4. Informacije o troškovima i naknadama

Č l a n 1 8 .

- (1) Klijent je dužan da Monet brokeru plati brokersku proviziju ili drugu naknadu po osnovu zaključenih ugovora o investicionim ili dodatnim uslugama, kao i drugih izvršenih usluga za koje je izdat račun ili dostavljen obračun posla.
- (2) Visina brokerske provizije, provizije za saldiranje transakcija ili druge naknade koju klijent plaća Monet brokeru, utvrđuje se ugovorom za određenu vrstu usluge Monet brokera, u skladu sa Pravilnikom o tarifama Monet brokera (u daljem tekstu: Tarifnik) ili na osnovu aneksa ugovora o naknadama i provizijama, pri čemu naknade i provizije navedene u aneksu ne mogu biti više od naknada i provizija koje su navedene u Tarifniku.
- (3) Kada obavlja poslove kupoprodaje HOV za račun klijenta, u obračunu obavljenog posla precizira se visina i/ili iznos provizije za tu transakciju, kao i provizija za saldiranje transakcije, ukoliko klijent koristi dodatne usluge Društva, u skladu sa maksimalnom visinom provizije utvrđenom ugovorom o investicionim i dodatnim uslugama.
- (4) Naknade iskazane u stranoj valuti biće obračunate po zvaničnom srednjem kursu Centralne banke Bosne i Hercegovine na dan isplate sredstava.

Č l a n 1 9 .

- (1) Informacije o troškovima i naknadama uključuju:
  - a) ukupnu cijenu koju je klijent dužan da plati u vezi sa ugovorenim uslugama, uključujući sve povezane provizije, naknade i druge troškove, kao i sva plaćanja putem Monet brokera;
  - b) osnov za izračunavanje cijene, u slučajevima kada ukupnu cijenu nije moguće navesti;

- c) upozorenje o valuti i relevantnom deviznom kursu i troškovima, u slučajevima kada bilo koji dio ukupne cijene iz tačke 1. ovog stava mora biti plaćen ili predstavlja iznos u stranoj valuti.
  - d) obavještenje da postoji mogućnost drugih troškova, što uključuje poreze ili druga plaćanja, povezane sa transakcijom u vezi sa HOV ili uslugom, koji mogu nastati za klijenta, a koji nisu plativi putem Monet brokera ili nisu određeni Tarifnikom Monet brokera,
  - e) načine plaćanja.
- (2) U slučajevima iz stava (1) tačke 1. i 2. ovog člana provizija, odnosno naknada koju Monet broker naplaćuje mora biti posebno navedena za svaki slučaj.
- (3) Cjenovnik iz stava (1) ovog član je dostupan i obavezan na internet stranici Monet brokera, te u sjedištu i poslovnicaama Monet brokera.

5. Informacije opšteg karaktera koje Monet broker upućuje klijentima

Č l a n 2 0 .

- (1) Sve informacije, uključujući i marketinške, koje Monet broker upućuje klijentima moraju biti istinite, jasne i da ne dovode u zabludu, marketinški materijal mora biti jasno označen kao takav, sa sadržajem koji ne može dovesti u zabludu investitore u pogledu prava i rizika koji proizlaze iz HOV ili poslova sa HOV koje obavlja Monet broker
- (2) Informacije iz stava (1) ovog člana (u daljem tekstu: Informacije):
- a) sadrže poslovno ime i sjedište Monet brokera;
  - b) moraju biti lako razumljive prosječnom klijentu grupe kojoj su upućene;
  - c) ne smiju da naglašavaju potencijalne koristi od usluge ili finansijskog instrumenta, bez istovremenog nepristrasnog upozorenja na rizike u vezi sa njima;
  - d) ne smiju da prikrivaju, umanjuju ili čine neshvatljivim važne pojedinosti, navode ili upozorenja;
- (3) Monet broker je dužan da obezbijedi da je marketinški materijal usaglašen sa svim drugim informacijama koje Monet broker upućuje klijentima tokom pružanja usluga;
- (4) Informacije koje Monet broker upućuje klijentima moraju ispunjavati, pored uslova iz stava (1) ovog člana, i druge uslove propisane aktom Komisije, zavisno od vrste i prirode tih informacija;
- (5) Monet broker tekst oglasa, prije objavljivanja, dostavlja Komisiji na odobrenje;
- (6) Odredbe ovoga člana Pravilnika se ne primjenjuju kada se kupovina ili prodaja HOV ili javno oglašavanje obavlja u postupku preuzimanja akcionarskih društava u skladu sa zakonom.

V PRAVNI OSNOV ZA OBAVLJANJE POSLOVA – UGOVOR I NALOG

Č l a n 2 1 .

- (1) Monet broker nije obavezan zaključiti ugovor u slučaju kada klijent daje nalog za jednokratnu prodaju akcija stečenih u postupku privatizacije.
- (2) Pod jednokratnom prodajom akcija u smislu prethodnog stava smatra se prodaja svih akcija jednog emitenta stečenih u vaučer ponudi.
- (3) U slučaju iz stava (1) nalog za prodaju HOV pored propisanih obaveznih elemenata obavezno sadrži i odredbu da je klijent upoznat sa Tarifnikom i da je saglasan da se odredbe ovih akata u cijelosti primjenjuju u konkretnoj transakciji.

1. Ugovor

Č l a n 2 2 .

- (1) Ugovor između Monet brokera i klijenta obavezno sadrži sljedeće elemente:
  1. naziv i sjedište Monet brokera i ime i prezime lica ovlašćenog za potpisivanje Ugovora;
  2. osnovne podatke o klijentu:
    - ako je klijent fizičko lice: ime, ime jednog roditelja i prezime, JMB/drugi identifikacioni broj, punu adresu;
    - ako je klijent pravno lice: naziv, matični broj/drugi identifikacioni broj pravnog lica, sjedište klijenta i ime i prezime lica ovlašćenog za zastupanje;
    - broj telefona i telefaksa;
    - naziv banke i broj računa u banci i
    - ako je klijent strano fizičko ili pravno lice, i podatak o punomoćniku za primanje pismena u Bosni i Hercegovini (punomoćnik može biti i berzanski posrednik)
  3. predmet ugovora;
  4. šifru klijenta iz evidencije klijenata i izjavu o čuvanju tajnosti šifre;
  5. odredbu da je klijent upoznat i saglasan sa Pravilima i Tarifama;
  6. prava i obaveze ugovornih strana (otvaranje računa klijenta i obavještanje klijenta o broju računa klijenta; način dostavljanja, prijema ili odbijanja naloga, kao i način obavještanja klijenta o prijemu ili odbijanju naloga; način izvršavanja naloga; način obračuna provizije; način i rokove obavještanja klijenta o izvršenju naloga; način i rokove ispunjenja obaveza ugovornih strana po osnovu izmirenja novčanih obaveza i prenosa HOV);
  7. odredbu o rizicima poslovanja sa HOV;
  8. odredbu kojom se definiše odgovornost Monet brokera za eventualnu štetu i gubitke koje je pretrpio klijent a koji su nastali nesavjesnim poslovanjem, odnosno neispunjenjem ili pogrešnim ispunjenjem obaveza od strane Monet brokera;
  9. odredbu da se za sve što nije regulisano ugovorom primjenjuje Pravila Monet brokera;
  10. period na koji se zaključuje ugovor;

11. način i uslovi raskidanja ugovora;
12. način rješavanja eventualnih sporova;
13. datum i mjesto zaključenja ugovora;
14. potpise ugovornih strana.

(2) Pored navedenih obaveznih elemenata ugovor može da sadrži i sve druge podatke potrebne za nesmetano i jasno izvršavanje poslova iz člana 3. Pravila.

Č l a n 2 3 .

Pravni osnov za izvršavanje brokerskih poslova predstavljaju ugovor o brokerskom posredovanju i kupoprodajni nalog HOV.

Č l a n 2 4 .

Pravni osnov za izvršavanje dilerskih poslova predstavlja kupoprodajni nalog.

Č l a n 2 5 .

Pravni osnov za obavljanje poslova podrške tržištu predstavlja kupoprodajni nalog, odnosno posebni ugovori sa profesionalnim investitorom, emitentom, te Berzom kojima se definiše status podržavaoca likvidnosti.

Č l a n 2 6 .

- (1) Pravni osnov za obavljanje poslova agenta emisije predstavlja ugovor o obavljanju poslova agenta emisije.
- (2) Ugovorom o obavljanju poslova agenta emisije, Monet broker se obavezuje da obavlja organizovanje, pripremu i sprovođenje upisa i uplate HOV i obavljanje drugih poslova za emitenta u vezi sa emisijom HOV, kao i priprema za uvrštavanje HOV na berzu i uređeno javno tržište, uključujući i podnošenje zahtjeva za uvrštavanje u ime emitenta, dok se klijent obavezuje da za navedene usluge plati naknadu.

Č l a n 2 7 .

Pravni osnov preuzimanja emisije predstavlja ugovor o organizovanju emisije HOV sa obavezom otkupa gdje se Monet broker obavezuje da od emitenta kupi sve HOV i potom organizuje njihovu dalju prodaju ili da kupi samo one HOV koje ostanu neupisane i neuplaćene nakon isteka roka za upis i uplatu, a potom organizuje njihovu distribuciju, dok se emitent obavezuje platiti naknadu za te usluge.

Č l a n 2 8 .

Pravni osnov za obavljanje poslova upravljanja portfeljom predstavlja ugovor o upravljanju HOV kojim se Monet broker obavezuje da će za račun klijenta novčana sredstva klijenta ulagati u HOV, odnosno da će primiti na upravljanje HOV, a klijent se obavezuje da će za tu uslugu platiti naknadu.

Č l a n 2 9 .

- (1) Pravni osnov za obavljanje poslova investicionog savjetovanja predstavlja ugovor o obavljanju poslova investicionog savjetovanja.

- (2) Ugovor o obavljanju poslova investicionog savjetovanja može da sadrži i cijenu i opis posla koji Monet broker obavlja za klijenta, a klijent se obavezuje da za tu uslugu plati naknadu u roku od 8 (osam) dana, ako ugovorom nije drugačije određeno.

Č l a n 3 0 .

Pravni osnov za obavljanje pomoćnih djelatnosti predstavlja ugovor o obavljanju pomoćnih djelatnosti za koje će klijent platiti naknadu definisanu u ugovoru.

Č l a n 3 1 .

Kada Monet broker i/ili klijent procijene da bi međusobne ugovorne obaveze i prava klijenta trebalo preciznije regulisati zaključuje se aneks ugovora.

2. Nalog

Č l a n 3 2 .

- (1) Nalog je jednostrana izjava volje klijenta upućena Monet brokeru u pisanom obliku ili u obliku elektronskog zapisa, da u svoje ime a za račun klijenta obavi određeni posao sa HOV.
- (2) Nalog iz prethodnog stava obavezno sadrži:
1. redni, odnosno evidencijski broj naloga;
  2. podatke o Monet brokeru (naziv firme i sjedište Monet brokera, ime i prezime, odnosno šifra brokera Monet brokera koji je primio nalog);
  3. šifru Monet brokera u Registru;
  4. podatke o klijentu (ako je klijent fizičko lice: ime i prezime, adresa i JMB/drugi identifikacioni broj, a ako je klijent pravno lice: naziv firme, adresa, sjedište i matični broj/drugi identifikacioni broj, te ime i prezime i JMB/drugi identifikacioni broj za lice ovlašćeno za zastupanje tog pravnog lica);
  5. vrstu računa;
  6. broj računa klijenta u Registru;
  7. oznaku HOV;
  8. količinu HOV;
  9. cijenu HOV;
  10. uslove izvršenja/vrstu naloga;
  11. mjesto trgovanja;
  12. podatke o predaji naloga (mjesto, datum i vrijeme predaje naloga);
  13. podatke o prijemu naloga (mjesto, datum i vrijeme prijema naloga);
  14. ime i prezime, odnosno potpis lica koje prima nalog;
  15. ime i prezime lica ovlašćenog za kontrolu naloga;
  16. potpis nalogodavca.
- (3) Pored navedenih obaveznih elemenata nalog može da sadrži i sve druge podatke potrebne za nesmetano i jasno izvršavanje poslova iz člana 3. Pravila.

Č l a n 3 3 .

- (1) Vrste naloga za kupovinu odnosno prodaju HOV, sa stanovišta uslova i načina izvršenja i prikazivanja naloga, koje Monet broker može koristiti za trgovanje HOV su sljedeće:

1. **Nalog po cijeni na tržištu** - nalog berzanskom posredniku da odmah kupi akcije po najnižoj, odnosno da proda po najvišoj mogućoj cijeni, što znači da nalog, izvrši po cijeni koja je u tom trenutku najpovoljnija za klijenta. Klijent ne postavlja ograničenja s obzirom na kurs HOV.
2. **Nalog po limitiranoj/ograničenoj cijeni** – klijent određuje kurs za kupovinu (najviši), odnosno prodaju (najniži) HOV. Ovim nalogom klijent određuje maksimalnu cijenu koju je spreman da plati za kupovinu akcija, odnosno minimalnu cijenu koju je spreman da prihvati kao prodavac akcija. Broker može da prihvati bolju cijenu od one navedene u nalogu, ali ne smije da izvrši nalog dok se ne postigne u njemu naznačena cijena.
3. **Slobodni (diskrecioni) nalog**- nalog kod kojeg klijent ne određuje kurs za kupovinu ili prodaju HOV. U berzanski sistem trgovanja unosi se po ocjeni Monet brokera, odnosno onda kada broker pažnjom dobrog stručnjaka ocijeni da je s obzirom na stanje na tržištu izvršenje naloga najpovoljnije za interese klijenta. Prestaje da važi istekom dana trgovanja.
4. **Tržišni u limitirani nalog** - nalog koji se unosi kao tržišni nalog i izvršava po najboljoj cijeni suprotnog naloga. Ako se nalog ne može u cjelosti izvršiti po cijeni suprotnog naloga, nalog se pretvara u limitirani nalog za preostalu količinu po cijeni po kojoj je djelimično izvršen.
5. **Stop tržišni nalog** - nalog u koji se unosi stop cijena. Kada se na tržištu dostigne stop cijena, nalog se automatski aktivira kao tržišni nalog, te izvršava ako postoje uslovi na tržištu.
6. **Stop limitirani nalog** - nalog u koji se uz limitiranu cijenu unosi i stop cijena. Kada se na tržištu dostigne stop cijena, nalog se automatski aktivira kao limitirani nalog, te izvršava ako postoje uslovi na tržištu.
7. **Dnevni nalog** - važi samo na dan trgovanja i automatski prestaje da važi na kraju dana, kada je unesen u berzanski sistem trgovanja. Svi nalozi smatraju se dnevnim, ukoliko nije drugačije naznačio klijent.
8. **Nalog do određenog datuma** - važi do datuma navedenog na nalogu, uključujući i taj dan.
9. **Nalog do opoziva** - važi dok se ne izvrši ili dok se ne poništi (dok se ne dostavi opoziv naloga), a najduže 180 dana nakon prijema. Klijent određuje cijenu koju je spreman da plati za HOV, odnosno cijenu koju želi da dobije od prodaje određenih HOV i spreman je da čeka određeni vremenski period.
10. **Nalog sa rasponom i odstranjivanjem neizvršene količine** - jednim unosom omogućava kupovinu ili prodaju HOV po različitim kursovima do navedenog ograničenja, pri čemu se neizvršena količina HOV sa naloga briše iz berzanskog sistema trgovanja. Nalog sa rasponom i odstranjenjem neizvršene količine moguće je izvršiti samo ako je tržište otvoreno i ako još postoji protivnalog sa boljim ili jednakim kursom. Upotreba drugih dodatnih ili posebnih uslova izvršenja nije moguća.
11. **Nalog "izvrši sve ili opozovi"** - jednim unosom omogućava kupovinu ili prodaju HOV po različitim kursovima do navedenog ograničenja, pri čemu se mora izvršiti cjelokupna količina naloga u jednom ili više poslova istovremeno. Ukoliko se nalog pri unosu ne može u cjelosti izvršiti, odstranjuje se iz

berzanskog sistema trgovanja . Nalog je moguće izvršiti samo kada je tržište otvoreno. Upotreba dodatnih uslova načina izvršenja nije moguća.

12. **Udruženi nalog** - nalog koji nastaje udruživanjem više naloga za prodaju ili više naloga za kupovinu HOV sa jednakim uslovima izvršenja.
13. **Nalog za poništavanje (opoziv naloga)**- nalog kojim se poništava/stornira prethodni nalog.
14. **Nalog sa skrivenom količinom** - nalog koji prikazuje tržištu samo vidljivu količinu, dok je ostatak količine skriven.
15. **Nalog "sve ili ništa"** - nalog koji se izvršava samo ako je moguće kupiti ili prodati cjelokupnu količinu iz naloga. Kod ovog naloga unos skrivene količine nije dozvoljen, a dozvoljeno je stavljanje uslova u vezi sa vremenom izvršenja (dnevni, do opoziva, nalog koji važi do određenog datuma).
16. **Nalog sa minimalnom količinom svih zaključenih poslova** - posao se zaključuje samo sa količinom koja je jednaka ili veća od minimalne količine određene na nalogu. Ukoliko je preostali dio naloga manji od zahtijevane minimalne količine, nalog se mijenja tako daje minimalna količina jednaka preostaloj količini naloga. Kod ovog naloga dozvoljeno je stavljanje uslova u vezi sa vremenom izvršenja (dnevni, do opoziva, nalog koji važi do određenog datuma).
17. **Nalog za kupovinu u svrhu poklona** - nalog koji može dati klijent - fizičko i/ili pravno lice za kupovinu HOV u svrhu poklona drugom fizičkom licu. Pored podataka propisanih članom 59. stav 2. Pravilnika, nalog za kupovinu u svrhu poklona sadrži i podatke o poklonoprimcu i broj računa poklonoprimca u Registru.

(2) Druge vrste naloga propisuju se pravilima Komisije, berze ili drugog uređenog javnog tržišta, odnosno pravilima Registra.

VI OBAVLJANJE BROKERSKIH POSLOVA

1. Predaja i prijem naloga

1.1. Opšte odredbe

Č l a n 3 4 .

- (1) Monet broker pri obavljanju poslova sa HOV vodi računa o interesima klijenta sa kojima je upoznat.
- (2) Monet broker je obavezan da upozna klijenta sa Pravilima i Tarifnikom za pojedine usluge kao sa svim izmjenama i dopunama Pravila, odnosno drugih značajnih zakonskih propisa vezanih za trgovanje HOV.
- (3) Monet broker dužan je da u prostorijama u kojima posluje sa klijentima na vidnom i dostupnom mjestu istakne, odnosno omogući uvid u Pravila i Tarifnik koji se primjenjuju u radu sa klijentima i da ih objavi na svojoj internet stranici.
- (4) Monet broker je je dužan da omogući klijentima uvid u izmjene akata iz stava 2. ovog člana u roku od sedam dana prije početka primjene tih izmjena.
Sa sadržajem Pravila poslovanja, akta o naknadama i njihovim izmjenama moraju da budu poznati svi zaposleni Monet brokera.

Č l a n 3 5 .

Monet broker je obavezan:

- a) da se upozna sa finansijskim stanjem klijenta, njegovim iskustvom u ulaganju i drugim okolnostima vezanim za klijenta, kako bi mogao klijentu pružiti odgovarajuću uslugu;
- b) da stavi klijentu na raspolaganje sve dostupne informacije (uključujući i informacije o rizicima) koje su potrebne kako bi Klijent mogao donositi odgovarajuće odluke o ulaganjima;
- c) da stavi klijentu na raspolaganje sve dostupne informacije o eventualnom konfliktu njegovih interesa i interesa Monet brokera, odnosno drugog klijenta.

Č l a n 3 6 .

Neposredno prije zaključivanja ugovora ili predaje naloga Monet broker je dužan da provjeri identitet lica sa kojim zaključuje ugovor, odnosno koje želi da izda nalog.

Č l a n 3 7 .

- (1) Identitet klijenta provjerava se na sljedeći način:
  - a) Fizička lica: identitet se provjerava na osnovu lične karte (punoljetni državljani Bosne i Hercegovine), izvoda iz matične knjige rođenih (maloljetni državljani Bosne i Hercegovine) ili putne isprave (državljeni drugih zemalja);
  - b) Pravna lica: identitet se provjerava na osnovu izvoda iz sudskog ili drugog nadležnog registra (za domaća pravna lica), odnosno izvod iz sudskog ili drugog nadležnog registra za strana pravna lica, ovjereno od nadležnog organa te države sa prevodom sudskog tumača.
- (2) Provjera identiteta klijenta pravnog lica uključuje i provjeru identiteta lica ovlašćenog za zastupanje tog pravnog lica.

- (3) U slučaju da klijenta zastupa punomoćnik, punomoć mora biti ovjerena od strane nadležnog organa, a Monet broker je obavezan da provjeri identitet punomoćnika.
- (4) Prilikom provjere identiteta Monet broker po sopstvenoj procjeni može da odbije ponuđeni identifikacioni dokument kao nepotpun ili neispravan.
- (5) Monet broker zadržava pravo da po sopstvenoj procjeni od klijenta zatraži i dopunske dokumente sa ciljem sigurne i pouzdane identifikacije klijenta, posebno uzimajući u obzir važeća akta Monet brokera koja se tiču sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u Bosni i Hercegovini.

Č l a n 3 8 .

U slučaju kada klijenta zastupa ovlašćeno lice (punomoćnik ili zastupnik), to lice Monet brokeru mora dostaviti odgovarajuće dokumente na osnovu kojih se nedvosmisleno može utvrditi da ovlašćeno lice ima pravo raspolaganja HOV drugog lica u skladu sa Zakonom i drugim važećim propisima.

Č l a n 3 9 .

- (1) Klijent, odnosno ovlašćeno lice, dužni su pismeno da obavijeste Monet broker o svim bitnim promjenama koje se tiču priložene dokumentacije prilikom provjere identiteta klijenta, odnosno ovlašćenog lica, sve dok je na snazi ugovor.
- (2) Za svaku promjenu iz prethodnog stava klijent je dužan da Monet brokeru dostavi dokument kojim se potvrđuje da je navedena promjena stvarno nastupila.

Č l a n 4 0 .

- (1) Monet broker je obavezan da broj telefona, telefaksa, e-mail adresu ili druge informacije koje omogućavaju brzo i efikasno uspostavljanje kontakta sa klijentom pohrani u elektronskoj evidenciji podataka o klijentu i da ih ažurira u skladu sa podacima koje dostavlja klijent.
- (2) Informacije za kontakt sa klijentom ispisuju se u nalogu.

Č l a n 4 1 .

Monet broker je obavezan da podatke o bankovnom računu klijenta pohrani u elektronskoj evidenciji podataka o klijentu i da ih ažurira u skladu sa podacima koje dostavlja klijent.

Č l a n 4 2 .

- (1) Monet broker je dužan da u sistemu Registra otvori račun klijenta za svakog klijenta sa kojim je zaključen ugovor.
- (2) Račun klijenta zatvara se u skladu sa odredbama Pravilnika i akata Registra.

Č l a n 4 3 .

Izuzetno, Monet broker može da odstupa od obaveze iz člana 41. stav (1) Pravila i to u slučajevima pojedinih procedura kod kojih nije obavezno otvaranje računa klijenta.

Č l a n 4 4 .

- (1) Prilikom otvaranja računa klijenta u sistemu Registra, Monet broker je dužan da uporedi podatke o klijentu utvrđene prilikom identifikacije klijenta sa podacima pohranjenim u sistemu Registra.
- (2) Ukoliko se neki od bitnih podataka o klijentu kojima raspolaže Monet broker ne podudara sa pripadajućim podacima u sistemu Registra, klijent je dužan da izvrši korekciju podataka u Registru.

Č l a n 4 5 .

- (1) Korekciju ličnih podataka u sistemu Registra po pravilu izvršava Registar na zahtjev klijenta u skladu sa propisima Komisije i Registra.
- (2) Monet broker može da posreduje između klijenta i Registra u poslovima korekcije ličnih podataka, isključivo na zahtjev klijenta i u skladu sa propisima Komisije i Registra, ovim Pravilima, Zakonom i drugim važećim propisima.

1.2. Predaja naloga

Č l a n 4 6 .

Prilikom obavljanja brokerskih poslova Monet broker je obavezan da prije predaje i prijema naloga upozna klijenta sa svim okolnostima koje su od značaja za donošenje odluke u vezi kupovine i prodaje HOV, kao što su trenutna cijena i ranija kretanja cijena HOV i drugih finansijskih instrumenata, likvidnost tih instrumenata na tržištu, kao i o rizicima investiranja u te instrumente.

Član 47.

- (1) Klijent može dati nalog za kupovinu odnosno prodaju HOV u:
  - a. sjedištu Monet brokera,
  - b. poslovnici Monet brokera i
  - c. u prostorijama drugih pravnih lica sa kojima Monet broker ima potpisan Ugovor o prijemu naloga van sjedišta Monet brokera.
- (2) Nalozi iz stava 1. ovog člana mogu se podnositi i u poslovnici Monet brokera ovlaštenoj da prima naloge, pod uslovom da se najkasnije do sledećeg radnog dana dostave u sjedište Monet brokera faksom, elektronskom poštom ili putem informacionog sistema Monet brokera.

Član 48.

Smatra se da je nalog primljen kada je dostavljen Monet brokeru u njegovo sjedište, odnosno poslovnicu koja izvršava naloge klijenta, o čemu klijent mora biti izričito upozoren prilikom predaje naloga.

Član 49.

Kad se nalog izdaje elektronskim putem ili faksom, identifikacija klijenta se vrši na sljedeći način :

- klijent može izdati nalog isključivo sa broja faksa koji je naznačen u ugovoru odnosno elektronske pošte naznačene u ugovoru;

- na svakom nalogu klijent je dužan naznačiti ime i prezime klijenta, odnosno ime firme ako je klijent pravno lice te JMBG za fizičko lice odnosno matični broj za pravno lice;
- za pravno lice na nalogu je potrebno navesti ime, prezime te JMBG lica ovlaštenog za izdavanje naloga;
- Klijent koji se opredijeli za korištenje web-aplikacije potrebno je da sam kreira korisničko ime i šifru kojom pristupa aplikaciji, posebnu šifru koju će znati samo Monet broker i klijent i tu šifru klijent je dužan naznačiti na svakom datom nalogu.

Č l a n 5 0 .

- (1) U slučaju predaje naloga putem telefona Monet broker je obavezan da obezbijedi tonski zapis dobijenih podataka pomoću posebne tehničke opreme uz obaveznu provjeru identiteta klijenta putem unaprijed dogovorene šifre. Tehnička oprema za snimanje tonskog zapisa sa podacima neophodnim za identifikaciju klijenta i elementima naloga mora da obezbijedi arhiviranje, pretraživanje i preslušavanje svakog pojedinog tonskog zapisa.
- (2) U slučaju predaje naloga u obliku elektronskog zapisa, Monet broker je obavezan da organizuje predaju naloga tako da obezbijedi pouzdan način identifikacije klijenta. U slučaju predaje naloga putem posebne aplikacije za predaju naloga elektronskim putem (u daljem tekstu: eTrading aplikacija) klijent se identifikuje unosom jedinstvene kombinacije korisničkog imena i lozinke koju mu kod zaključivanja ugovora ili aneksa dodjeljuje Monet broker.
- (3) Za predaju naloga u poslovnicama Monet brokera, pravnim licima sa kojima Monet broker ima zaključen ugovor o saradnji za kreiranje naloga u ime i za račun Monet brokera ili sličan ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji, odnosno za direktnu predaju naloga od strane klijenata koristi se eBroker aplikacija.
- (4) Monet broker sa klijentom zaključuje poseban aneks ugovora kojim se regulišu uslovi i ograničenja za korišćenje aplikacije iz stava (2).
- (5) Monet broker može propisati i posebne postupke identifikacije klijenata prilikom predaje naloga elektronskim putem.

Č l a n 5 1 .

- (1) Kada Monet broker primi nalog van mjesta izvršenja naloga (u svom organizacionom dijelu koji prima naloge ili u organizacionom dijelu pravnog lica koje prima naloge u ime i za račun Monet brokera) nalog mora biti dostavljen istog dana u sjedište Monet brokera, odnosno u organizacioni dio koji izvršava naloge klijenata. U ovom slučaju nalozi će biti dostavljeni putem faksa ili elektronskom poštom, a originalni dokumenti se dostavljaju u sjedište Monet brokera ili u najbliži organizacioni dio koji izvršava naloge u roku od narednih 7 (sedam) dana od dana prijema konkretnog naloga. Klijent mora biti izričito upozoren na ove okolnosti prilikom predaje naloga.
- (2) Monet broker je dužan da upozori klijenta na vrijeme i način prijema naloga koji su otvoreni izvan mjesta izvršenja.

Č l a n 5 2 .

Vrijeme u kom je moguća predaja naloga mora biti javno istaknuto u svim prostorijama u kojima se obavlja ovaj posao.

1.3. Prijem naloga

Č l a n 5 3 .

Prijem naloga predanih u sjedištu Monet brokera i u poslovnicu Monet brokera koja izvršava naloge vrši se istog dana.

Č l a n 5 4 .

- (1) O prijemu naloga Monet broker izdaje potvrdu o prijemu naloga koju je dužan dostaviti klijentu najkasnije sljedećeg radnog dana od dana prijema naloga.
- (2) Potvrda o prijemu naloga sadrži iste elemente kao nalog na koji se potvrda odnosi, vrijeme prijema naloga, kao i druge elemente za koje Monet broker smatra da su potrebni.
- (3) Vrijeme prijema naloga predstavlja vrijeme upisa statusa naloga »primljen« u knjigu naloga.
- (4) U slučaju slobodnog naloga, potvrda o prijemu naloga mora sadržavati i odredbu da je to slobodan nalog i da prestaje da važi istekom dana trgovanja.
- (5) Potvrda o prijemu naloga izdaje se u materijalizovanom obliku ili u obliku elektronskog zapisa.

2. Izvršavanje naloga

Č l a n 5 5 .

Monet broker prilikom pružanja investicione usluge – kupovine/prodaje finansijskih instrumenata za račun klijenta, izvršava naloge klijenta na tržištu u Republici Srpskoj, odnosno Bosni i Hercegovini i na drugim odgovarajućim tržištima u inostranstvu u skladu sa ovim Pravilima poslovanja kao i pravilima tržišta na kojima se nalog klijenta izvršava.

Č l a n 5 6 .

Monet broker je dužan da izvrši naloge tačno prema zahtjevima klijenta.

Č l a n 5 7 .

Prilikom izvršavanja naloga Monet broker mora poštovati redoslijed prijema naloga u knjizi naloga osim u slučajevima kada je izričito dozvoljeno da se nalozi izvršavaju drugačijim redoslijedom (slobodni, odnosno diskrecioni nalog).

Č l a n 5 8 .

Monet broker ne može da izvrši nalog za svoj račun ili za račun lica zaposlenog kod Monet brokera, ukoliko zbog toga ne bi mogao istovremeno izvršiti nalog klijenta ili ukoliko bi zbog toga nalog klijenta bio izvršen pod manje povoljnim uslovima.

Č l a n 5 9 .

- (1) Klijent može da opozove nalog sve do momenta njegovog izvršenja, a u skladu sa pravilima tržišta na kojem se izdaje nalog.
- (2) Opoziv naloga predstavlja nalog sa sopstvenom vremenskom oznakom.
- (3) Nalog za opoziv sadrži sve elemente naloga koji se opoziva, kao i druge elemente za koje Monet broker smatra da su potrebni.
- (4) Nije moguć opoziv izvršenog dijela naloga.
- (5) Na opoziv naloga shodno se primjenjuju odredbe članova ovog Pravilnika koji regulišu predaju naloga.

Č l a n 6 0 .

- (1) Monet broker može da odbije izvršenje naloga:
  - a) za kupovinu, ako utvrdi da na novčanom računu klijenta nema dovoljno sredstava za izmirenje njegovih obaveza koje bi nastale na osnovu izvršenja naloga za kupovinu HOV,
  - b) za prodaju, ako utvrdi da na računu klijenta nema dovoljno HOV koje su predmet naloga,
  - c) ako posumnja da se transakcijom vrši manipulacija na tržištu HOV,
  - d) ako procijeni da se transakcija vrši u cilju pranja novca ili finansiranja terorističkih aktivnosti i
  - e) u drugim slučajevima koje propiše Komisija ili drugi nadležni organ.
- (2) Monet broker može da odbije izvršenje naloga ukoliko bi njegovo izvršenje bilo u suprotnosti sa zakonskim propisima, pravilima Monet brokera, propisima Komisije, pravilima drugog nadležnog organa, etičkim pravilima ili suprotno javnom moralu.

Č l a n 6 1 .

- (1) Monet broker je dužan da obavijesti klijenta o odbijanju izvršenja naloga najkasnije narednog dana od dana odbijanja naloga.
- (2) Monet broker je u obavještenju klijentu iz prethodnog stava dužan da navede razloge odbijanja izvršenja naloga.
- (3) Obavještenje iz ovog člana izdaje se u materijalizovanom obliku ili u obliku elektronskog zapisa.

Č l a n 6 2 .

Monet broker je predajom naloga za prodaju HOV od strane klijenta ovlašćen da izvrši prenos predmetnih HOV sa vlasničkog računa klijenta u Registru na račun klijenta kod Monet brokera kako bi bilo moguće izvršiti transakciju, a u skladu sa propisima i procedurama Registra.

Č l a n 6 3 .

- (1) Ukoliko Monet broker primi više naloga za kupovinu, odnosno prodaju HOV, koji imaju jednake uslove izvršenja, ili više slobodnih naloga, takve pojedinačne naloge može udružiti u jedan nalog (trgovanje za zajednički račun) pod uslovom da takav nalog (udruženi nalog) ne umanjuje mogućnost izvršenja, odnosno da je povoljniji za klijente.

- (2) Kada Monet broker zaključi jedan ili više poslova za zajednički račun, obavezan je da prenese prava i obaveze iz takvog posla/poslova prema sljedećim pravilima:
- a. ako je udruženi nalog izvršen po istoj cijeni, a količina HOV nije dovoljna za izvršenje naloga svih klijenata, prvo se u cijelosti izvršava pojedinačni nalog koji je prvi primljen;
  - b. ako je udruženi nalog izvršen po različitim cijenama, po najpovoljnijoj cijeni se u cijelosti izvršava nalog koji je prvi primljen.

Č l a n 6 4 .

Prilikom izvršenja slobodnog naloga Monet broker ne može upariti suprotan slobodni nalog drugog klijenta, niti nalog za svoj račun ili za račun lica zaposlenog kod Monet brokera.

Č l a n 6 5 .

- (1) Vrijednost transakcije po nalogu za kupovinu u svrhu poklona ne može biti veća od 1.000,00 konvertibilnih maraka.
- (2) Prije predaje naloga za kupovinu u svrhu poklona, Monet broker je obavezan da od klijenta uzme svojeručno potpisanu izjavu, koja pored podataka o klijentu, sadrži i podatke o poklonoprimcu, podatke o HOV koje se kupuju, novčani iznos za kupovinu, kao i izričitu izjavu poklonodavca da kupuje HOV u svrhu poklona i izričitu izjavu poklonoprimca da prihvata poklon.

Č l a n 6 6 .

- (1) Monet broker na zahtjev klijenta, a po sopstvenoj procjeni, može da omogući pristup aplikaciji za direktnu predaju naloga od strane klijenta (e-trading).
- (2) Klijent i Monet broker o pravima, uslovima i ograničenjima korišćenja aplikacije iz prethodnog stava zaključuju poseban aneks ugovora.
- (3) Identifikacija klijenta prilikom pristupa aplikaciji za e-trading provjerava se shodno odredbama člana 48. ovih Pravila.

Č l a n 6 7 .

- (1) Aplikacija za e-trading klijentima omogućava:
  - a) visok nivo sigurnosti (putem ličnog digitalnog sertifikata);
  - b) pristup aplikaciji pomoću jedinstvene kombinacije korisničkog imena i lozinke,
  - c) kreiranje (predaju) i opoziv aktivnih naloga
  - d) pregled tržišnih podataka u realnom vremenu uz određenu nadoknadu (cijena, dubina tržišta, poslovi, promet, neravnoteža itd.);
  - e) uvid u evidenciju sopstvenih aktivnih i neaktivnih naloga sa aktuelnim statusom naloga i svim pripadajućim elementima
  - f) uvid u izvještaje sa obračunom izvršenih poslova
  - g) uvid u stanje HOV na klijent račun (portfelj)
  - h) uvid u stanje i evidenciju promjena na novčanom račun klijenta
- (2) Monet broker može preko aplikacije za e-trading da omogući klijentima uvid i u druge dozvoljene sadržaje povezane sa trgovanjem HOV.

Č l a n 6 8 .

- (1) Nalozi otvoreni korišćenjem e-tradinga posebno su označeni u knjizi naloga.
- (2) Nalozi otvoreni korišćenjem e-tradinga podliježu uobičajenim provjerama koje prethode prijemu naloga sa ciljem potpune zaštite integriteta tržišta i kontrole rizika koji mogu nastati realizacijom ovih naloga.

Č l a n 6 9 .

Monet broker će svojom organizacijom i posebnim informatičkim rješenjima omogućiti brzo i tačno izvršavanje svih radnji i postupaka u okviru e-tradinga sa ciljem brze obrade naloga i skraćenja vremena od predaje naloga do prijema i unosa u berzanski sistem trgovanja.

Č l a n 7 0 .

Monet broker zadržava pravo da ne zaključi ugovor, odnosno aneks ugovora kojim se klijentu omogućava pristup aplikaciji za e-trading ukoliko procijeni da bi to moglo da utiče na ugrožavanje integriteta tržišta i povećanje rizika poslovanja Monet brokera.

Č l a n 7 1 .

- (1) Javno emitovanim HOV može se pod posebnim uslovima trgovati i neposredno preko Monet brokera (blok poslovi).
- (2) Uslove za zaključivanje blok poslova, svojim pravilima propisuje berza ili drugo uređeno javno tržište.
- (3) Uz nalog za prenos prava vlasništva na HOV koje su predmet blok posla, obavezno se prilaže potvrda banke o izvršenom plaćanju cijene HOV iz blok posla.

Č l a n 7 2 .

- (1) Prenos prava vlasništva na HOV po osnovu poklona vrši se na osnovu ugovora zaključenog u pisanoj formi koji je ovjeren od strane nadležnog organa.
- (2) Ugovor o poklonu može se zaključiti:
  1. između roditelja i djece, bračnih drugova i poklonodavca i unuka,
  2. između drugih lica, samo u humanitarne svrhe i ukoliko je poklonoprimalac jedinica lokalne samouprave, obrazovna, socijalna, vjerska, humanitarna ili druga slična ustanova ili institucija,
- (3) Prenos prava vlasništva na HOV po osnovu poklona vrši se upisom u Registar, u skladu sa njegovim pravilima.

Č l a n 7 3 .

- (1) HOV se mogu nabavljati na berzi ili drugom uređenom javnom tržištu, za potrebe obračuna i poravnanja poslova zaključenih na berzi ili drugom uređenom javnom tržištu, a na sljedeće načine:
  - a) pozajmljivanjem HOV i
  - b) kupovinom od strane Registra.
- (2) Pozajmljivanje HOV može se vršiti samo za potrebe poravnanja poslova zaključenih na berzi ili drugom uređenom javnom tržištu, kada na računu prodavca za čiji račun je sklopljen posao, nema HOV koje su bile predmet posla ili ih nema u dovoljnoj količini.

(3) Ako je Monet broker na berzi ili drugom uređenom javnom tržištu zaključio posao prodaje HOV za račun prodavca koji nema HOV koje su bile predmet posla ili ih nema u dovoljnoj količini, ne obezbijedi nedostajuće HOV pozajmljivanjem od drugih berzanskih posrednika, Registar pokreće postupak prinudne kupovine i o tome obavještava Komisiju.

Č l a n 7 4 .

- (1) Poslovi pozajmljivanja HOV mogu se zaključivati samo između berzanskih posrednika.
- (2) Izuzetno od prethodnog stava, HOV može uzimati i davati u zajam i kastodi banka, ako ima saglasnost svog klijenta - vlasnika HOV.

Č l a n 7 5 .

Pozajmljivanje HOV vrši se na osnovu ugovora o zajmu HOV koji se zaključuje u pisanoj formi i kojim se zajmodavac obavezuje da će zajmoprimcu prenijeti u svojinu određenu količinu određene vrste i klase HOV jednog emitenta, a zajmoprimac se obavezuje da će istu količinu iste vrste i klase HOV istog emitenta, vratiti zajmodavcu u roku od petnaest dana od zaključenja ugovora o zajmu HOV i platiti zajmodavcu ugovorenu naknadu.

Č l a n 7 6 .

Pozajmljivanje HOV vrši se u skladu sa Pravilnikom o trgovanju HOV.

Č l a n 7 7 .

Uslove, postupak pozajmljivanja, način kupovine HOV od strane Registra, kao i druga pitanja od značaja za nabavljanje HOV za potrebe obračuna i poravnanja poslova zaključenih na berzi ili drugom uređenom javnom tržištu, utvrđuje Registar.

3. Postupci nakon izvršenja naloga klijenta

Č l a n 7 8 .

- (1) Monet broker je dužan da klijentu dostavi, ili učini lako dostupnim, obavještenje sa obračunom posla za svaki izvršeni posao sa HOV po njegovom nalogu, najkasnije narednog dana od dana izvršenja.
- (2) Danom obavještavanja iz prethodnog stava smatra se dan upućivanja obavještenja.

Č l a n 7 9 .

Obavještenje sa obračunom izvršenog posla obavezno sadrži:

1. redni, odnosno evidencijski broj naloga na koji se obavještenje odnosi;
2. osnovne podatke o Monet brokeru;
3. osnovne podatke o klijentu, odnosno poklonoprimcu;
4. broj računa klijenta, odnosno poklonoprimca kod Monet brokera;
5. oznaku HOV;
6. datum i vrijeme (čas, minut, sekunda) izvršenja posla;
7. realizovanu količinu HOV;

8. cijenu po kojoj je izvršen posao;
9. vrstu posla (kupovina, prodaja, prenos);
10. uslove izvršenja posla;
11. način ispunjavanja novčanih obaveza klijenta u slučaju kupovine HOV, odnosno stanje na novčanom računu klijenta;
12. obračun izvršenog posla koji uključuje vrijednost posla i iznos brokerske provizije;
13. stanje na novčanom računu klijenta kod Monet brokera nakon izvršenog posla;
14. mjesto izvršenja naloga;
15. potpis osobe odgovorne za sačinjavanje obavještenja sa obračunom izvršenog posla;
16. druge elemente za koje Monet broker smatra da su potrebni.

Č l a n 8 0 .

Monet broker je dužan da novčana sredstva koja prima po osnovu zaključenih poslova sa klijentom, čuva na posebnom računu otvorenom u banci koji se u računovodstvenoj evidenciji Monet brokera vodi analitički za svakog klijenta posebno.

Č l a n 8 1 .

Novčana sredstva klijenta iz člana 79. Pravila nisu vlasništvo Monet brokera i ne ulaze u njegovu imovinu ili stečajnu, odnosno likvidacionu masu, niti se mogu koristiti za izmirivanje drugih potraživanja prema Monet brokeru.

Č l a n 8 2 .

Preko bankovnog računa iz člana 79. Pravila Monet broker može izvršavati isključivo poslove za račun klijenta i to u skladu sa nalogom klijenta.

Č l a n 8 3 .

Monet broker je nakon izvršenja posla obavezan preduzeti radnje za blagovremen obračun i poravnanje poslova sa HOV a u skladu sa propisima Komisije, Registra, Zakonom i drugim važećim propisima.

Č l a n 8 4 .

- (1) Novčana sredstva koja je Monet broker primio od klijenta po osnovu ugovorenog posla, Monet broker je dužan da uplati na bankovni račun klijenta na sljedeći način:
  - najkasnije naredni radni dan računajući od dana prijema novčanih sredstava po osnovu realizacije prodajnog naloga klijenta;
  - najkasnije naredni radni dan računajući od dana prijema opoziva naloga klijenta ukoliko je Klijent uplatio avans za kupovinu HOV;
- (2) Danom uplate novčanih sredstava iz prethodnog stava smatra se dan izdavanja naloga banci za prenos novčanih sredstava na bankovni račun klijenta.
- (3) Monet broker i Klijent se o načinu i rokovima raspolaganja novčanim sredstvima klijenta mogu sporazumjeti i drugačije ugovorom ili njegovim aneksom.

VII OBAVLJANJE DILERSKIH POSLOVA

Č l a n 8 5 .

Monet broker obavlja dilerske poslove kupovinom i prodajom HOV u svoje ime i za svoj račun radi ostvarivanja dobiti po osnovu razlike u cijeni u skladu sa Zakonom, Pravilnikom i Pravilima.

Č l a n 8 6 .

Prilikom obavljanja dilerskih poslova Monet broker:

- a) ne smije, pri izvršanju naloga klijenta i izvršavanju drugih ugovornih obaveza prema klijentu, svoje interese i interese povezanih lica stavljati ispred interesa klijenta,
- b) ne smije ispostavljati nalog za kupovinu ili prodaju iste HOV koje su predmet naloga klijenta, prije izvršavanja naloga klijenta, ako zbog toga ne bi mogao istovremeno izvršiti nalog klijenta ili ako bi zbog toga nalog klijenta bio izvršen pod manje povoljnim uslovima,
- c) je obavezan da upravlja sopstvenim portfeljom HOV na način kojim se obezbjeđuje takva adekvatnost kapitala, izloženost riziku i upravljanje likvidnošću koja neće ugroziti izvršavanje njegovih obaveza prema klijentu.

Č l a n 8 7 .

Ako Monet broker prouzrokuje štetu svojim klijentima suprotno odredbama iz prethodnog člana, obavezan je da tu štetu nadkonadi u skladu sa odredbama Zakona kojim se uređuju obligacioni odnosi.

VIII OBAVLJANJE POSLOVA PODRŠKE TRŽIŠTU

Član 88.

- (1) Monet broker poslove podrške tržištu (market making) obavlja na berzi ili drugom uređenom javnom tržištu u skladu sa Pravilima poslovanja berze ili drugog uređenog javnog tržišta.
- (2) Monet broker može obavljati poslove podržavaoca likvidnosti za jednu ili više HOV za svoj račun ili račun profesionalnog investitora.

Član 89.

- (1) Status podržavaoca likvidnosti stiče se potpisivanjem posebnog ugovora sa Berzom kojim se detaljno regulišu obaveze održavanja likvidnosti tržišta za određenu HOV, a koji se realizuje kroz obavezno držanje limitiranih naloga za kupovinu, odnosno prodaju određene količine HOV.
- (2) Obaveza podržavaoca likvidnosti definiše se u odnosu na:
  - a) vrstu HOV,
  - b) maksimalnu razliku između cijena u kupovnom i prodajnom nalogu,
  - c) minimalnu vrijednost obavezne ponude i tražnje,
  - d) minimalno vrijeme držanja naloga na tržištu.
- (3) Podržavalac likvidnosti može zaključiti i poseban ugovor sa emitentom HOV kojim se detaljnije definišu njegova prava i obaveze.

Član 90.

Na način obavljanja poslova podrške tržištu i na odgovornost prema klijentima pri obavljanju poslova podrške tržištu shodno se primjenjuju odredbe kojima je propisano obavljanje dilerskih poslova.

VIII OBAVLJANJE POSLOVA AGENTA EMISIJE

Č l a n 9 1 .

Prilikom obavljanja poslova agenta emisije Monet broker je obavezan da postupaju u skladu sa Zakonom i drugim propisima kojima se uređuje postupak emisije.

Č l a n 9 2 .

Prilikom obavljanja poslova agenta emisije Monet broker je obavezan da primijeni strategiju organizacije distribucije HoV koja je najpovoljnija za klijenta, posebno vodeći računa o tome da li se distribucija vrši javnom ponudom sa izradom ili bez izrade prospekta.

Č l a n 9 3 .

Kada obavlja poslove agenta emisije Monet broker za klijenta (emitenta) organizuje poslove u vezi sa:

1. emisijom HoV javnom ponudom sa izradom ili bez izrade prospekta;
2. uključivanjem emitovanih HoV na organizovano tržište, ukoliko je primjenjivo.

Č l a n 9 4 .

(1) Ugovorom o obavljanju poslova agenta emisije Monet broker se obavezuje da organizuje emisiju HOV, tako što će nastojati da treća lica vrše upis i uplatu HOV, a Klijent se obavezuje da za tu uslugu plati naknadu u skladu sa Tarifnikom.

(2) Ugovorom iz prethodnog stava uređuju se međusobna prava i obaveze između Monet brokera i klijenta, a naročito:

- a) organizovanje poslova emisije HOV koje obuhvata:
  - istraživanje tržišta i definisanje tržišnih prilika,
  - utvrđivanje prijedloga odluke o emisiji HOV,
  - učešće Monet brokera u pripremi prospekta za emisiju HOV, odnosno obavještenja o emisiji HOV i odgovornost ugovornih strana za pripremu prospekta odnosno obavještenja;
  - pripremu za organizovanje upisa i uplate HOV;
  - obavještanje investitora o emisiji HOV;
  - organizovanje mjesta za upis i uplatu HOV;
  - vršenje prezentacija kod emisije HOV javnom ponudom;
  - druge poslove u skladu sa ugovorom između klijenta i Monet brokera.
- b) organizovanje poslova uključivanja HOV na organizovano ili drugo tržište, i to:
  - učestvovanje u pripremi prospekta ili druge dokumentacije u postupku pred Komisijom ili drugim organom, radi uključivanja HOV na organizovano ili drugo tržište;
  - pripremu zahtjeva i druge dokumentacije koji se podnose organizatoru tržišta za uključivanje HOV na organizovano ili drugo tržište;
- c) druge poslove u skladu sa ugovorom između klijenta i Monet brokera.
- d) visinu i način obračuna naknade i troškova za obavljanje poslova agenta emisije;
- e) druga međusobna prava i obaveze između Monet brokera i klijenta.

Č l a n 9 5 .

Ugovorom o obavljanju poslova agenta emisije mogu se ograničiti obaveze Monet brokera na:

- a) određenu količinu HOV koje se izdaju, odnosno da li se obaveza agenta odnosi na jednu ili više emisija HOV koje se izdaju;
- b) određenu vrstu posla koju obavlja agent emisije.

Č l a n 9 6 .

(1) Pored navedenih usluga, Klijent sa Monet brokerom može zaključiti posebnu vrstu ugovora o uslugama agenta emisije kojim se uređuju međusobna prava i obaveze i to:

- otvaranje i vođenje emisionog računa, depo računa i drugih računa klijenta, u skladu sa pravilima Registra;
- podnošenje zahtjeva za dodjelu identifikacione oznake HOV (CFI kod i ISIN broj) i njihov upis na emisioni račun;
- podnošenje zahtjeva za upis izdatih HOV;
- obračun kamate i isplata kamatnih kupona i glavnice na dužničke HOV i isplata dividende u novcu ili HOV;
- povlačenje/poništanje i ispis HOV iz Registra;
- uknjižavanje pojedinačne emisije HOV u Registar (homogenizacija, zamjena akcija, dokapitalizacija, povećanja osnovnog kapitala novim ulozima/iz sredstava društva i sl.poslovi);
- uknjižavanje smanjenja osnovnog kapitala u skladu sa odlukom emitenta (poništenje sopstvenih akcija);
- uključivanje HOV na organizovano tržište.

IX OBAVLJANJE POSLOVA PREUZIMANJA EMISIJE

Č l a n 9 7 .

Prilikom obavljanja poslova preuzimanja emisije Monet broker postupa u skladu sa propisima kojima se uređuje postupak emisije.

Č l a n 9 8 .

- (1) Pod poslovima preuzimanja emisije, odnosno pokroviteljstva emisije, podrazumijeva se organizovanje, priprema i sprovođenje emisije HOV za emitenta, te sa tim u vezi upis i uplata svih HOV, radi njihove dalje prodaje investitorima, kako bi se osigurao uspjeh upisa i uplate.
- (2) U obavljanju poslova preuzimanja emisije Monet broker kroz upis i uplatu svih novoemitovanih HOV, preuzima rizik uspješnosti emisije HOV određenog emitenta.

Č l a n 9 9 .

Ugovorom o organizovanju emisije HOV sa obavezom otkupa (poslovi preuzimanja emisije) Monet broker se obavezuje da od emitenta kupi sve HOV i potom organizuje njihovu dalju prodaju ili da kupi samo one HOV koje ostanu neupisane i neuplaćene nakon isteka roka za upis i uplatu, a potom da organizuje njihovu distribuciju, dok se emitent obavezuje da za te usluge plati naknadu.

Č l a n 1 0 0 .

- (1) Ugovorom o preuzimanju emisije utvrđuje se:
  - a) obaveza preuzimaoca da otkupi cijelu emisiju ili samo dio HOV do isteka roka za upis i uplatu;
  - b) precizira se odgovornost ugovornih strana u vezi sa pripremom prospekta za emisiju HOV i utvrđuje se emisiona cijena, odnosno kamatna stopa;
  - c) može se odrediti obaveza emitenta da u određenom periodu nakon početka primarne prodaje, a koji ne može trajati duže od šest mjeseci, ne vrši emisiju ili prodaju HOV iste vrste;
  - d) utvrđuju se odredbe o naknadi koju Monet broker naplaćuje za obavljanje ovih poslova i
  - e) druge elemente i međusobna prava i obaveze koje odrede ugovorne strane.
- (2) Nakon upisa i uplate novoemitovanih HOV, te uključivanja HOV na organizovano tržište, Monet broker prodaje HOV investitorima putem organizovanog tržišta u skladu sa zakonom.

Č l a n 1 0 1 .

- (1) U cilju smanjenja rizika preuzimanja emisije, Monet broker može poslove preuzimanja emisije za klijenta vršiti udruživanjem sa drugim pravnim licima.
- (2) Ukoliko u organizovanju emisije HOV sa obavezom otkupa učestvuje više lica, obavezni su da zaključe poseban ugovor kojim uređuju međusobna prava i

obaveze i utvrđuju jedno lice kao glavnog organizatora distribucije, koji potpisuje ugovor sa emitentom.

Č l a n 1 0 2 .

Nakon upisa i uplate novoemitovanih HOV, te uključivanja istih na odgovarajući segment tržišta, Monet broker vrši prodaju HOV investitorima.

X OBAVLJANJE POSLOVA UPRAVLJANJA PORTFELJOM HOV

Član 103.

(1) Informacije na osnovu kojih investicioni menadžer kod Monet brokera donosi odluke o investiranju u pojedine HOV moraju biti dostupne klijentu prije zaključenja ugovora o upravljanju portfeljom HOV.

Član 104.

- (1) Ugovorom o upravljanju portfeljom HOV, Monet broker se obavezuje da će, u svoje ime a za račun klijenta, novčana sredstva klijenta ulagati u HOV pod najpovoljnijim uslovima, odnosno da će primiti na upravljanje HOV klijenta, a klijent se obavezuje da će za to platiti proviziju.
- (2) Cilj Monet brokera u obavljanju poslova upravljanja portfeljom HOV jeste povećanje vrijednosti portfelja kroz kapitalne dobitke i pripadajuća prava (dividende, kamate i sl), uz minimiziranje rizika ulaganja.

Član 105.

- (1) Prilikom sklapanja ugovora o upravljanju portfeljom klijent se obavještava o vrstama finansijskih instrumenata koji mogu biti uključeni u portfelj i vrstama transakcija koje se mogu njima vršiti, uključujući sva ograničenja.
- (2) Klijent se obavještava, u zavisnosti od investicionih ciljeva, o konkretnom cilju upravljanja portfeljom, o stepenu rizika koji proizlazi iz diskrecione odluke o upravljanju portfeljom, te o svim ograničenjima u vezi sa navedenim diskrecionim odlukama.

Član 106.

Monet broker zaključuje sa klijentom ugovor o obavljanju poslova upravljanja portfeljom, kojim se uređuju međusobna prava i obaveze, a naročito:

- a) iznos novčanih sredstava, odnosno vrsta i broj HOV koje su predmet upravljanja;
- b) osnovne investicione strategije i principi politike ulaganja u HOV,
- c) ograničenja visine ulaganja u HOV jednog emitenta i s njim povezanih lica, kao i principe upravljanja rizikom,
- d) rok važenja ugovora,
- e) uslovi pod kojima klijent HOV povjerava na upravljanje Monet brokeru,

- f) visina provizije i osnovica za obračun i naplatu provizije,
- g) izvještavanje o bitnim promjenama vrijednosti portfelja,
- h) izjavu klijenta da je upoznat sa rizicima ulaganja u HOV i da ne postoje garancije za ostvarivanje prinosa po osnovu takvih ulaganja,
- i) druga međusobna prava i obaveze.

Član 107.

- (1) Pod politikom ulaganja iz prethodnog člana podrazumijeva se naročito vrsta HOV koje će se kupiti iz sredstava klijenta, karakteristike emitenata HOV, najveći dozvoljeni iznos ulaganja u HOV jednog emitenta i sa njim povezanih lica, kao i druge okolnosti značajne za određivanje stepena rizika ulaganja.
- (2) Uz ugovor o upravljanju portfeljom HOV klijent je dužan da preda Monet brokeru spisak svih HOV koje povjerava na upravljanje.
- (3) Monet broker neće bez izričitog naloga klijenta vršiti prenos upravljanja nad svim ili dijelom finansijskih instrumenata ili novčanih sredstava iz portfelja klijenata, ukoliko nije drugačije definisano ugovorom.

Član 108.

- (1) Prilikom ugovaranja usluge upravljanja portfeljom HOV Monet broker utvrđuje odgovarajući način vrednovanja i poređenja, u poređenju sa odgovarajućom referentnom veličinom, zasnovan na investicionim ciljevima klijenta i vrstama finansijskih instrumenata koji čine portfelj klijenta, kako bi klijentu omogućili lakšu procjenu prinosa i uspješnosti.
- (2) Zavisno o vrsti finansijskih instrumenata i dominantnom tržištu Monet broker određuje najpogodniji indeks, čiju vrijednost izračunava relevantna finansijska institucija, kao odgovarajuću referentnu veličinu za poređenje.

Član 109.

- (1) Procjena vrijednosti portfelja vrši se na osnovu tržišne vrijednosti HOV iz kojih se taj portfelj sastoji ili na drugi način utvrđene fer vrijednosti, o čemu je Monet broker dužan da obavijesti klijente posebnim izvještajem.
- (2) Pri procjeni vrijednosti portfelja moraju biti uzeti u obzir svi prinosi koje HOV koje se nalaze u tom portfelju donose (kamate, dividende i drugi prinosi).
- (3) Monet broker je obavezan da najmanje pet godina čuva dokumentaciju i podatke o činjenicama koje su uticale na utvrđivanje i promjenu vrijednosti u portfeljima HOV kojima upravlja, kao i podatke o uticaju procjene na vrijednost portfelja.

Član 110.

- (1) Monet broker je obavezan da nakon svake bitnije promjene vrijednosti portfelja klijentu dostavi obavještenje o tim promjenama najkasnije u roku od tri radna dana nakon nastupanja svake bitnije promjene vrijednosti portfelja.
- (2) Pod bitnijim promjenama u vrijednosti portfelja HOV smatra se svaka promjena u vrijednosti portfelja u iznosu od +/-10% ili ugovorom o upravljanju utvrđenom manjem iznosu.

Član 111.

Obavezu izvještavanja klijenta, Monet broker izvršava putem elektronske pošte na e-mail adresu klijenta, navedenu u ugovoru o upravljanju portfeljom ili na drugi način ukoliko je ugovorom o upravljanju portfeljom HOV to definisano.

Član 112.

- (1) Monet broker je dužan da klijentima kojima pruža uslugu upravljanja portfeljom HOV dostavlja periodične izvještaje o aktivnostima upravljanja njihovim portfeljom.
- (2) Monet broker vrednovanje finansijskih instrumenata u portfelju klijenata vrši polugodišnje, ili češće ukoliko to zahtjeva klijent, a na osnovu posljednje cijene finansijskog instrumenta u tom periodu.
- (3) Malom investitoru se periodični izvještaji moraju dostavljati najmanje kvartalno, osim u slučaju kada klijent odabere da informacije o obavljenim transakcijama prima po izvršenju svake pojedinačne transakcije, u tom slučaju se izvještaj mora dostavljati najmanje jednom u 12 mjeseci.

Član 113.

- (1) Periodični izvještaji se sastavljaju prema stanju posljednjeg dana perioda na koji se odnose. Periodični izvještaj sadrži:
  - a) poslovno ime i sjedište berzanskog posrednika;
  - b) period na koji se odnosi;
  - v) oznaku računa investitora;
  - g) izvještaj o sadržaju i vrednovanju portfelja, uključujući pojedinosti svake HOV koja se drži za klijenta (lokalna oznaka, ISIN broj i količina), njenu tržišnu vrijednost ili na drugi način utvrđenu fer vrijednost, novčano stanje na početku i kraju izvještajnog perioda i prinos portfelja tokom izvještajnog perioda;
  - d) ukupan iznos troškova i naknada nastalih tokom izvještajnog perioda, navodeći najmanje ukupne naknade upravljanja i ukupne troškove vezane za izvršenje i obavještenje da detaljnija specifikacija može biti dostupna na zahtjev klijenta;
  - đ) ukupan iznos dividendi, kamata i ostalih potraživanja naplaćenih tokom izvještajnog perioda u vezi sa portfeljom klijenta;
  - e) podatke o drugim korporativnim radnjama koje daju prava u vezi sa HOV koje se drže u portfelju;
  - ž) za svaku transakciju izvršenu tokom perioda, po pravilu:
    1. dan, vrijeme i mjesto izvršenja posla,
    2. oznaku HOV,
    3. količinu HOV,
    4. pojedinačnu i ukupnu cijenu,
    5. vrstu posla (kupovina, prodaja, prenos),
    6. vrstu naloga;
  - z) iznos nenaplaćenih potraživanja;
  - i) iznos neizmirenih obaveza klijenta;
  - j) ukupnu vrijednost portfelja, umanjenu za iznos troškova i naknada i neizmirenih obaveza klijenta iz t. d) i i) ovog člana;

- k) poređenje prinosa portfelja tokom perioda na koji se izvještaj odnosi, sa referentnom vrijednošću prinosa ugovorenog između Monet brokera i klijenta, ukoliko takav postoji.
- (2) Periodični izvještaj ne mora da sadrži informacije za svaku transakciju, tj. informacije navedene u tački ž) iz prethodnog stava ovog člana, ukoliko se klijent opredijeli da podatke o izvršenim transakcijama prima po izvršenju svake pojedinačne transakcije.

Član 114.

Monet brokeru je zabranjeno ulaganje sredstava klijenata u kupovinu HOV:

- a) koje sadrže obavezu kupovine određene imovine ili prava u budućnosti, bez prethodne pisane saglasnosti klijenta,
- b) koje nisu predmet javne ponude na organizovanom tržištu a, čiji je emitent Monet broker ili sa njim povezana lica.

Član 115.

Monet broker dužan je da kod Registra drži HOV na računu klijenta, odnosno odvojeno od svoje imovine.

XI OBAVLJANJE POSLOVA INVESTICIONOG SAVJETOVANJA

Č l a n 1 1 6 .

Poslovima investicionog savjetovanja smatraju se poslovi iz člana 3. alineja 7. ovih Pravila.

X POMOĆNE DJELATNOSTI

Č l a n 1 1 7 .

Monet broker obavlja pomoćne djelatnosti iz člana 3. alineja 9. ovih Pravila, u skladu sa Zakonom, drugim propisima, pravilima struke i u najboljem interesu klijenta.

IX OBRAČUN I NAČIN NAPLATE NAKNADE

Č l a n 1 1 8 .

- (1) Monet broker za izvršene usluge naplaćuje od klijenta naknadu.
- (2) Visina naknade za pojedine poslove i način njenog obračuna definišu se Tarifnikom.
- (3) Tarifnikom mora biti odobren od strane Komisije.

Č l a n 1 1 9 .

Monet broker zadržava pravo da sa klijentom ugovori drugačiji, za klijenta obavezno povoljniji, iznos naknade u odnosu na naknadu predviđenu Tarifnikom.

Č l a n 1 2 0 .

Tarifnik mora biti dostupan klijentu u sjedištu Monet brokera i na svim mjestima za predaju naloga.

X ODGOVORNOST KLIJENTA ZA TAČNOST PODATAKA

Č l a n 1 2 1 .

- (1) Klijent u potpunosti odgovara za tačnost i blagovremeno dostavljanje svih podataka koje zatraži Monet broker.
- (2) U smislu ovog člana, blagovremenim dostavljanjem podataka se smatra rok dostavljanja traženih podataka u trajanju od 48 časova od trenutka kada je Monet broker pisanim putem ili putem elektronske pošte dostavio zahtjev Klijentu za dostavu podataka.
- (3) Klijent je dužan da lično i/ili pismeno obavijesti Monet broker o svakoj promjeni podataka dostavljenih Monet brokeru najkasnije 15 dana od dana stupanja na snagu promjene.

Č l a n 1 2 2 .

Klijent u potpunosti odgovara za štetu nastalu u slučaju dostavljanja netačnih ili nepotpunih podataka, odnosno u slučaju da traženi podaci nisu blagovremeno dostavljeni.

XI ODGOVORNOST ZA ŠTETU I GUBITKE

Č l a n 1 2 3 .

Monet broker ne snosi odgovornost za odluke klijenta o izboru vrste i drugih elemenata naloga.

Č l a n 1 2 4 .

Monet broker ne odgovara za eventualnu štetu i gubitke koje pretrpi klijent kao posljedicu izvršavanja naloga u skladu sa svim njegovim elementima o kojima konačnu odluku donosi sam klijent.

Č l a n 1 2 5 .

Monet broker ne odgovara za eventualnu štetu koja je nastala usljed dostavljanja nepotpune dokumentacije od strane klijenta ili dostavljanja iste nakon roka definisanog ovim Pravilima.

Č l a n 1 2 6 .

Monet broker ne odgovara za štetu prouzrokovanu višom silom, za štetu ili kašnjenje prouzrokovanu radnjama trećih lica.

Č l a n 1 2 7 .

Pri obavljanju poslova investicionog savjetovanja, agenta emisije, upravljanja portfeljom, preuzimaoca emisije, poslova podrške tržištu Monet broker ne odgovara za štetu prouzrokovanu odlukama nadležnih organa ili radnjama trećih lica.

Č l a n 1 2 8 .

- (1) Monet broker za svoje obaveze odgovara svojom cjelokupnom imovinom.
- (2) Monet broker odgovara klijentu za štetu prema odredbama Zakona i Zakona o obligacionim odnosima.

Č l a n 1 2 9 .

Akcionari Monet brokera, zaposleni u Monet brokeru i Klijenti odgovaraju za obaveze Monet brokera, odnosno za eventualnu štetu, u sljedećim slučajevima:

1. ako su nanijeli štetu Monet brokeru nepoštovanjem ovih Pravila, Zakona i drugih zakonskih i podzakonskih propisa ili drugih akata Monet brokera,
2. ako su nanijeli štetu Monet brokeru namjerno ili grubom nepažnjom,
3. ako su Monet broker zloupotrijebili da bi postigli cilj koji je za njih kao pojedince zabranjen,
4. ako su Monet broker zloupotrijebili da bi oštetili svoje povjerioce,
5. ako su, u suprotnosti sa Zakonom, postupali sa imovinom Monet brokera kao da je u pitanju njihova imovina,
6. ako su smanjili imovinu Monet brokera u svoju korist ili u korist drugog lica.

XII SADRŽAJ I NAČIN VOĐENJA I ROKOVI ČUVANJA KNJIGE NALOGA I DRUGE EVIDENCIJE I DOKUMENATA

Č l a n 1 3 0 .

Monet broker obavezno vodi knjigu naloga u elektronskom obliku.

Č l a n 1 3 1 .

Knjiga naloga obavezno sadrži sljedeće podatke:

1. redni, odnosno evidencijski broj naloga;
2. ime i prezime brokera koji je primio/izvršio nalog;
3. podatke o klijentu:
  - za fizička lica: ime, prezime, JMB ili broj pasoša ako je klijent strani državljanin,
  - za pravna lica: firma, matični broj;
  - u slučaju iz člana 71. Pravilnika: ime i prezime, JMBG poklonoprimca broj računa klijenta, odnosno broj računa poklonoprimca u Registru;
4. vrsta računa za koji se trguje :
  - „C račun“ - klijent - ako se nalog izvršava za račun klijenta,
  - „H račun“ - diler - ako se nalog izvršava za račun Monet brokera,
  - „P račun“ - portfelj – ako se obavlja usluga upravljanja portfeljom HOV u vlasništvu klijenta,
  - “U račun” - kastodi - za naloge koji se izvršavaju za račun klijenta kastodi banke,
  - „C račun povezanog lica“ - zaposleni - ako se nalog izvršava za račun lica zaposlenog kod Monet brokera,
  - „G račun“ -zajednički - ako je nalog izvršen trgovanjem za zajednički račun;
5. vrsta naloga:
  - s obzirom na posao: kupovni, prodajni;
  - s obzirom na cijenu: tržišni, limitirani, slobodni, tržišni u limitirani, stop tržišni i stop limitirani;
  - s obzirom na vrijeme izvršenja: dnevni, do opoziva, .
do navedenog datuma, sa rasponom i odstranjivanjem neizvršene količine i nalog izvrši sve ili opozovi;
  - s obzirom na izvršenje: udruženi nalog, slobodni nalog, blok posao, opoziv naloga,
  - s obzirom na prikazivanje: sa skrivenom količinom,
  - s obzirom na posebne uslove izvršenja: "sve ili ništa" i minimalna količina svih zaključenih poslova.vrsta i oznaka HOV;
6. vrsta i oznaka HOV;
7. količina HOV;
8. cijena HOV;
9. podatke o mjestu trgovanja (berza - ako se nalog izvršava na berzi; neposredno - ako se nalog izvršava izvan organizovanog tržišta);
10. datum, vrijeme (sat, minut, sekunda) i način predaje naloga (direktno - ako je nalog predat u sjedištu Monet brokera ili poslovnici koja izvršava naloge; poslovnica - navesti poslovnicu ako je nalog predan u poslovnici Monet

brokera koja ne izvršava naloge ili u poslovnici pravnog lica koje u ime i za račun Monet brokera kreira naloge; broj telefona - ako je nalog predat putem telefona; pismo ili faks - ako je nalog predat putem pošte ili faksa; elektronska pošta ili drugi bitan podatak - ako je nalog predat u obliku elektronskog zapisa);

11. datum i vrijeme prijema naloga u sjedištu ili poslovnici Monet brokera koja izvršava nalog;
12. podatke o izmjeni naloga (datum i vrijeme, način izmjene, te broj novog naloga),
13. status naloga (otvoren - predan, primljen, odobren, unešen, djelimično izvršen, izvršen, izmjenjen, istekao, opozvan, odbijen);
14. datum i vrijeme izvršenja posla;
15. prometovana količina HOV;
16. cijena po kojoj je transakcija izvršena.

Č l a n 1 3 2 .

- (1) Monet broker je obavezan da na zahtjev klijenta izda ovjeren izvod iz knjige naloga u vezi svih ili pojedinih poslova koji se odnose na njegove naloge.
- (2) Knjiga naloga se vodi na način koji onemogućava da se naknadne izmjene ili dopune postojećih podataka izvedu na jednostavan način.

Č l a n 1 3 3 .

Evidencija klijenata kod Monet brokera sadrži sljedeće podatke:

1. šifra klijenta,
2. ime i prezime, adresa i JMBG ako je klijent fizičko lice, odnosno ime i prezime, adresa i JMBG poklonoprimca,
3. firmu, adresu, sjedište i matični broj ako je klijent pravno lice, te ime i prezime i JMBG za lice ovlašćeno za zastupanje tog pravnog lica,
4. broj računa klijenta u Registru, odnosno broj računa poklonoprimca u Registru, u slučaju kupovine HOV u svrhu poklona,
5. vrstu usluge koju Monet broker pruža klijentu,
6. broj ugovora i datum potpisivanja ugovora sa klijentom,
7. datum prestanka ugovora sa klijentom,
8. datum upisa u registar klijenata,
9. ostale podatke koji su potrebni za poslovanje sa klijentom.

Č l a n 1 3 4 .

Dokumentacija o poslovanju sa klijentom obuhvata sljedeće dokumente:

1. ugovor koji je pravni osnov za pružanje usluga klijentu, kao i izmjene i dopune ugovora,
2. kopije dokumenata o identitetu klijenta,
3. ostale dokumente koji se odnose na poslovanje sa klijentom, koji se ne čuvaju kao dokumenti o pojedinačnom poslu, uključujući dokumente koji se pribavljaju u skladu sa drugim zakonskim propisima.

Č l a n 1 3 5 .

Dokumentacija o pojedinačnom poslu za račun klijenta, kojem Monet broker pruža usluge brokerskog posredovanja, obuhvata sljedeće dokumente:

1. nalog za kupovinu i prodaju HOV, odnosno opoziv naloga,
2. potvrdu o prijemu naloga,
3. obavještenje o odbijanju naloga,
4. ugovor o kupovini, odnosno prodaji HOV koje je Monet broker ugovorio za račun klijenta za izvršenje naloga izvan organizovanog tržišta,
5. obavještenje o izvršenom poslu,
6. ostale dokumente koji se odnose na posao za račun klijenta.

Č l a n 1 3 6 .

Monet broker je obavezan da:

1. hronološki vodi dokumentaciju o svim poslovima sa HOV, za svakog pojedinog klijenta.
2. ažurno vodi knjigu naloga, poslovne knjige, poslovnu i ostalu dokumentaciju na način koji omogućava provjeru toka svakog pojedinačnog posla, koji je izvršen za račun klijenta, odnosno za svoj račun;
3. vodi dokumentaciju i evidenciju i za poslove izvršene za svoj račun;
4. ažurno vodi evidenciju klijenata na način koji omogućava pouzdan, pravovremen i precizan pregled i/ili izvještaj o svim podacima za svakog pojedinačnog klijenta, o svim klijentima sa svim traženim podacima, o svim poslovima izvršenim po pojedinim HOV, o svim izvršenim odnosno svim neizvršenim nalogima klijenta;
5. vodi knjigu naloga i evidenciju o poslovima sa HOV na način koji omogućava izradu pregleda i/ili izvještaja o svim poslovima obavljenim za račun zaposlenog lica kod Monet brokera, odnosno za svoj račun.

Č l a n 1 3 7 .

(1) Informacioni sistem Monet brokera mora biti organizovan na način kojim se objezbeđuje tačnost i pouzdanost pri prikupljanju, unosu, obradi, prenosu i upotrebi podataka kojima raspolaže Monet broker, odnosno na takav način kojim se osigurava da:

- a) u bazu podataka se unose samo podaci koji su odobreni na način utvrđen aktima Monet brokera;
- b) u bazu podataka moraju biti unijeti svi podaci čiji je unos odobren;
- c) se vrši redovna provjera tačnosti unijetih podataka;
- d) samo ovlašćena lica Monet brokera imaju pristup bazama podataka i mogućnost unosa, izmjene i upotrebe podataka;
- e) svako lice koje ima pristup radnoj stanici mora da ima korisničko ime i šifru i dostupnost samo funkcijama koje su neophodne za vršenje posla tog lica s tim da jedno korisničko ime i šifru može koristiti samo jedno lice;
- f) izvodi iz baze podataka nose datum i vrijeme sastavljanja i ovjeru ovlašćenog lica.

Č l a n 1 3 8 .

- (1) Monet broker je obavezan da čuva knjigu naloga, poslovne knjige, evidencije i dokumentaciju, koji su određeni odredbama ovih Pravila, najmanje pet godina od isteka poslovne godine na koju se ta dokumentacija odnosi.
- (2) Monet broker je obavezan da vodi i čuva svu dokumentaciju i informacije iz prethodnog stava u skladu sa Zakonom i Pravilnikom.

Č l a n 1 3 9 .

Monet broker je obavezan da obezbijedi:

1. kontinuitet rada informacionog sistema;
2. formiranje istovremeno duplih podataka na serverima ili obezbjeđenjem rezervnog servera koji u kontinuitetu preuzima podatke sa glavnog servera u realnom vremenu;
3. rezervni izvor napajanja električnom energijom informacionog sistema koji omogućava završetak rada svih započetih poslova;
4. planove i postupke za funkcionisanje informacionog sistema i telekomunikacija za slučaj vanrednih okolnosti, zaštitu hardvera i softvera od neovlašćenog pristupa podacima i to detaljnim nadzorom (procedure za registrovanje, analizu i kontrolu svake aktivnosti u sistemu), kontrolom pristupa preko dodjele ovlašćenja i autorizacije korisnika;
5. zaštitu informacionog sistema od pada hardverskim rješenjima, pouzdanim sistemima za neprekidno napajanje, rezervnim uređajima, vezama i električnim napajanjem lokalne mreže;
6. pouzdanost informacionog sistema pravljenjem sigurnosnih kopija podataka, odnosno propisivanjem sistema i procedura za pravljenje ovakvih kopija, kao i da je čuvanje ovakvih informacija i podataka obezbijeđeno na drugoj lokaciji;
7. plan oporavka podataka u slučaju havarije, s tim da oporavak ne smije trajati duže od 72 časa, propisane procedure za taj oporavak i za to adekvatno osposobljeno osoblje;
8. kontrolu pristupa prostorijama i informacionom sistemu kao što su: fizičko obezbjeđenje ili alarm, odnosno video nadzor;
9. adekvatnu obuku zaposlenih za korišćenje tog sistema i procedurama propisanim za njegovu zaštitu.

XIII INTERNA KONTROLA

Č l a n 1 4 0 .

- (1) Monet broker je dužan da uspostavi, održava i unapređuje sistem interne kontrole.
- (2) Procedure i mjere uspostavljanja i funkcionisanja sistema interne kontrole imaju prvenstveno za cilj obezbjeđenje zaštite interesa klijenata, poštovanja propisanih procedura i zakonitosti poslovanja i zaštite povjerljivosti podataka.
- (3) Procedurama i mjerama uspostavljanja i funkcionisanja sistema interne kontrole osigurava se informisanje nadležnih lica i direktora Monet brokera o uočenim nepravilnostima i nezakonitostima u poslovanju Monet brokera i preduzimanje adekvatnih mjera za njihovo otklanjanje.

Č l a n 1 4 1 .

Sistem interne kontrole osigurava se kroz uspostavljanje i održavanje efikasne organizacione strukture sa opisom poslova za svako radno mjesto koji sadrži jasno definisane odgovornosti i ovlašćenja kao i hijerarhijsku poziciju radnog mjesta, kroz uspostavljanje i održavanja efikasnog računovodstva Monet brokera kao i kroz uspostavljanje i održavanje konstantnog sistema zaštite tajnosti podataka u skladu sa ovim Pravilima.

Č l a n 1 4 2 .

- (1) Direktor Monet brokera imenuje lice koje će biti odgovorno za kontrolu poštovanja propisa koje će direktno biti odgovorno direktoru i koje će biti nezavisno od svih drugih zaposlenih lica i svih drugih organizacionih dijelova Monet brokera.
- (2) Lice iz prethodnog stava – interni kontrolor, podnosi pisane izvještaje kao i vanredne izvještaje u slučaju potrebe hitnog informisanja o događajima koji mogu narušiti pravilnost izvršavanja propisanih procedura i zakonitost poslovanja Monet brokera.

Č l a n 1 4 3 .

- (1) Sva lica zaposlena u Monet brokeru su dužna da svaku uočenu nepravilnost u radu pisanim putem prijave neposredno nadređenom zaposlenom, internom kontroloru ili neposredno direktoru Monet brokera.
- (2) U slučaju hitnosti prijava iz prethodnog stava može se dati i usmeno, ali mora da bude dopunjena pisanim izvještajem koji se mora izraditi u roku od 24 časa od momenta podnošenja usmenog izvještaja. Obaviješteno lice dužno je preduzeti sve potrebne radnje kako bi se uočena nepravilnost otklonila, o čemu će obavijestiti internog kontrolora.

Č l a n 1 4 4 .

U cilju blagovremenog uočavanja nepravilnosti u radu direktor i/ili interni kontrolor će održavati redovne i vanredne sastanke sa zaposlenima na kojima će zaposleni podnositi izvještaje o svom radu i uočenim nejasnoćama ili nepravilnostima u procesu rada.

XIV INFORMISANJE O RIZICIMA

Č l a n 1 4 5 .

- (1) Monet broker je obavezan da blagovremeno informiše o nastanku ili mogućnosti nastanka rizika povezanih sa obavljanjem poslova sa HOV.
- (2) Naročita pažnja mora biti posvećena rizicima definisanim posebnim pravilnikom Komisije koji se bavi pitanjima adekvatnosti kapitala, izloženosti riziku, posebnim rezervama i likvidnošću Monet brokera.

Č l a n 1 4 6 .

- (1) Za praćenje i procjenu rizika iz člana 145. zaduženi su rukovodioci sektora i direktor Monet brokera.
- (2) Izvještaj o procjeni rizika sačinjava se i dostavlja direktoru.
- (3) Direktor Monet brokera odlučuje i odgovoran je za konačni oblik izvještaja iz stava 2. ovog člana.

XV PRAVILA POSLOVNOG PONAŠANJA MONET BROKERA

1. Etički kodeks poslovanja

Č l a n 1 4 7 .

Svi zaposleni u Monet brokeru su dužni da obavljaju svoje poslove u skladu sa sljedećim načelima profesionalne etike:

1. načelo postupanja sa pažnjom dobrog privrednika – zaposleni kod Monet brokera dužni su da prilikom obavljanja poslova postupaju sa pažnjom dobrog privrednika;
2. načelo jednakog tretmana svih klijenata – zaposleni kod Monet brokera dužni su da ne privileguju ni jednog klijenta u odnosu na ostale klijente, odnosno dužni su da sve klijente tretiraju na isti način;
3. načelo osiguranja prava i interesa klijenata – zaposleni kod Monet brokera dužni su da prilikom obavljanja poslova u svemu vode računa o interesima klijenata i da ih štite;
4. načelo obavještavanja klijenata – zaposleni kod Monet brokera dužni su da po svom najboljem saznanju, a na način predviđen zakonom, pravilima Komisije i svojim opštim aktima, klijentu obezbjeđuju tačne i pouzdane informacije o stanju na tržištu i o HOV, kao i druge informacije koje bi mogle uticati na odluke klijenta u vezi sa poslovanjem sa HOV;
5. načelo povjerenja – odnos između zaposlenih kod Monet brokera i klijenta zasniva se na međusobnom povjerenju koje zaposleni ne smije da iznevjeri ili zloupotrijebi;

6. načelo posebnih ograničenja - zaposleni Monet brokera ne mogu biti zaposleni kod drugih ovlašćenih učesnika, niti mogu biti članovi njihovih organa (upravnog ili nadzornog odbora, odnosno odbora za reviziju), a ukoliko su članovi organa (upravnog, nadzornog ili odbora za reviziju) emitenta čijim se HOV trguje na berzi, neophodno je takve činjenice uključiti u informaciju o Monet brokeru.

Č l a n 1 4 8 .

Zaposleni u Monet brokeru ne smiju da:

1. iznose podatke u vezi sa berzanskom i vanberzanskom trgovinom, koji su neistiniti, da istinite podatke iskrivljuju ili ih namjerno izostavljaju,
2. učestvuju u poslu ili aktivnosti koja se obavlja sa ciljem da se prevari lice koje se bavi kupovinom ili prodajom HOV,
3. se bave aktivnostima koje su u suprotnosti s poslovanjem Monet brokera,
4. iznose netačne podatke i informacije o Monet brokeru.

Č l a n 1 4 9 .

- (1) Zaposleni u Monet brokeru su dužni da od direktora Monet brokera pribave pisanu saglasnost za obavljanje dopunskog rada kod drugih lica.
- (2) Dopunski rad kod drugih lica ne može da bude iz djelokruga rada brokera i ostalih zaposlenih, niti da na bilo koji način bude vezan za obavljanje berzanske ili vanberzanske trgovine.

Č l a n 1 5 0 .

Zaposleni u Monet brokeru ne smiju da primaju niti da daju poklone, osim onih koji se daju u marketinške svrhe, uobičajene u poslovnom svijetu.

Č l a n 1 5 1 .

Zaposleni u Monet brokeru su dužni da odmah prijave direktoru Monet brokera ako neko od zaposlenih u Monet brokeru ili izvan Monet brokera prekrši Pravila ili neki drugi zakon ili propis vezan za obavljanje poslova sa HOV.

Č l a n 1 5 2 .

Zaposleni u Monet brokeru ne smiju učestvovati u širenju ili prenošenju glasina koje mogu uticati na tržišne uslove na berzi ili drugom uređenom javnom tržištu.

Č l a n 1 5 3 .

- (1) Saopštenje vezano za obavljanje poslova Monet brokera namijenjeno javnosti ili klijentima može dati samo lice koje je za to ovlasti direktor Monet brokera.
- (2) Zaposleni u Monet brokeru su dužni da komuniciraju sa javnošću u skladu sa uobičajenim standardima. Ova lica ne smiju da daju:
  - a) informacije u kojima su izostavljene materijalne činjenice,
  - b) neistinite i nepotpune izjave koje mogu dovesti do zabune u vezi sa obavljanjem poslova trgovine HOV,
  - c) predviđanja o kretanju trgovanja tržišnim materijalom, ako pri tom ne navedu da su u pitanju samo predviđanja.

Č l a n 1 5 4 .

Zaposleni u Monet brokeru su dužni da čuvaju kao poslovnu tajnu informaciju koju dobiju u vezi sa obavljanjem njihovog posla, a koja još nije postala javna i koja bi mogla da utiče na cijenu HOV.

Č l a n 1 5 5 .

Zaposleni u Monet brokeru ne mogu ostvarivati druge prihode po poslovima koje su obavili za klijenta osim onih ugovorenih, niti po tom osnovu mogu obećavati ili davati bilo kakve garancije.

Č l a n 1 5 6 .

Zaposleni u Monet brokeru ne smiju da navode klijenta na kupovinu/prodaju određenih HOV, kao ni da čine druge radnje koje bi za cilj imale isključivo ostvarenje provizije.

Č l a n 1 5 7 .

Ukoliko zaposleni u Monet brokeru smatra da bi izvršenje naloga moglo biti štetno za klijenta, obavezan je da ga na to upozori.

2. Sprečavanje sukoba interesa

Č l a n 1 5 8 .

Povezanim licima sa Monet brokerom u smislu Zakona i Pravilnika smatraju se:

- a) akcionari Monet brokera koji posjeduju najmanje 10% akcija Monet brokera,
- b) direktor i zaposleni u Monet brokeru,
- c) bračni drugovi i srodnici lica iz tačke a) i b) ovog stava u pravoj liniji do trećeg stepena i u pobočnoj liniji do drugog stepena srodstva,
- d) pravna lica u kojima Monet broker ili lica iz tačke a), b) i c) ovog stava, pojedinačno ili zajedno, direktno ili indirektno, imaju 25% ili više udjela u kapitalu,
- e) lica koja u pravnom licu, akcionaru Monet brokera, imaju 25% ili više udjela u kapitalu,
- f) lica koja obavljaju poslove za Monet broker na osnovu ugovora.

Č l a n 1 5 9 .

- (1) Monet broker svoje poslovanje organizuje tako da na najmanju moguću mjeru svede sukobe interesa čije postojanje može štetiti interesima klijenta, a koji se mogu javiti prilikom pružanja usluga između:
  1. interesa Monet brokera, povezanih lica sa Monet brokerom i svih lica blisko povezanih sa njima, s jedne strane, i interesa klijenta Monet brokera, s druge strane;
  2. klijenata Monet brokera međusobno.

- (2) Prije pružanja usluge klijentu, Monet broker je dužan da upozna klijenta sa mogućim vrstama i izvorima sukoba njegovog interesa sa interesima Monet brokera, interesima lica koja su povezana sa Monet brokerom, kao i drugih klijenata Monet brokera, u skladu sa Pravilnikom o politikama upravljanja sukobom interesa.
- (3) Obavještenje iz stava 1. ovog člana mora da sadrži, uzimajući u obzir razvrstavanje klijenata, dovoljno informacija na osnovu kojih će klijent biti u mogućnosti da donese odluke u vezi sa uslugama u okviru kojih se pojavljuje sukob interesa.
- (4) Monet broker je dužan da usvoji poseban Pravilnik o politikama upravljanja sukobom interesa, sa utvrđenom procedurom i mjerama za njihovo sprovođenje, u skladu sa aktom Komisije.

3. Procedure za lične transakcije povezanih lica

Č l a n 1 6 0 .

- (1) Monet broker donosi, primjenjuje i redovno ažurira odgovarajuće mjere kojima se sprečavaju povezana lica da preduzimaju zabranjene aktivnosti utvrđene aktima Komisije i ovim Pravilima, i to:
  - a) da učestvuju u aktivnostima koje mogu dovesti do sukoba interesa ili
  - b) zloupotrebljavaju ili otkrivaju insajderske ili druge povjerljive informacije o kojima imaju saznanje na osnovu aktivnosti koju obavljaju u ime, odnosno za račun Monet brokera ili
  - c) da zaključuju transakcije koje se odnose na klijenta ili transakcije sa klijentom ili za račun klijenta;
- (2) U cilju sprečavanja sukoba interesa Monet brokera i njegovih klijenata zaposleni u Monet brokeru su dužni da u roku od pet dana od dana sticanja odnosno otuđenja, direktoru Monet brokera prijave svako sticanje, odnosno otuđenje HOV, uključujući podatke o broju, cijeni i datumu transakcije, kao i podatke o sticanju ili otuđenju udjela u povezanim pravnim licima.
- (3) Sve prijave iz stava 2. ovog člana Monet broker je dužan unijeti u poseban registar koji se čuva najmanje pet godina.
- (4) Monet broker obezbjeđuje da:
  - a) sva povezana lica budu upoznata sa zabranjenim aktivnostima i mjerama Monet brokera u vezi sa ličnim transakcijama i odgovarajućim obavještenjima;
  - b) da bude odmah obavješten o svim ličnim transakcijama.

4. Poslovna tajna

Č l a n 1 6 1 .

- (1) Zaposleni u Monet brokeru su dužni da čuvaju kao poslovnu tajnu:
  - a. informacije o klijentima;
  - b. informacije o stanju i prometu na računima svojih klijenata;
  - c. informacije o uslugama koje pružaju klijentima;

- d. druge informacije i činjenice koje saznaju prilikom pružanja usluga.
- (2) Monet broker ne smije koristiti, odavati trećim licima niti omogućiti trećim licima korišćenje informacija iz stava 1. ovog člana.
- (3) Informacije iz stava 1. ovog člana se mogu stavljati na uvid i saopštavati trećim licima samo:
- a) uz pisanu saglasnost klijenta;
  - b) prilikom nadzora koji vrši Komisija, Registar ili berza;
  - c) na osnovu naloga suda;
  - d) na osnovu naloga organa koji se bavi sprečavanjem pranja novca ili finansiranja terorizma;
  - e) na osnovu naloga drugog nadležnog državnog organa.

5. Privilegovana (povlašćena, »inside«) informacija

Č l a n 1 6 2 .

Privilegovana (povlašćena, "inside") informacija je bilo koja informacija o tačno određenim činjenicama koje se odnose na jednog ili više emitenata, kupaca odnosno prodavaca HOV ili o činjenicama koje se odnose na jednu ili više vrsta HOV, koje nisu dostupne javnosti, a mogu uticati direktno ili indirektno na emitenta, trgovanje HOV, odnosno njihovu cijenu na organizovanom tržištu.

Č l a n 1 6 3 .

- (1) Klijenti Monet brokera i zaposleni u Monet brokeru ne smiju sticati, kupovati, prodavati ili na drugi način raspolagati HOV korišćenjem privilegovanih informacija.
- (2) Lica iz prethodnog stava kojima su dostupne privilegovane informacije ne smiju ih saopštavati drugim licima, niti na osnovu njih preporučivati drugim licima da stiču, kupuju i prodaju HOV ili na drugi način raspoložu tim HOV.

6. Procedure čuvanja poslovne tajne i sprečavanje zloupotrebe povjerljivih ili insajderskih informacija

Č l a n 1 6 4 .

- (1) Radi spriječavanja sukoba interesa, a u svrhu ograničavanja protoka informacija između različitih organizacionih jedinica Monet brokera, u organizacionoj strukturi se primjenjuje mehanizam koji omogućuje pristup povjerljivim ili insajderskim informacijama isključivo onim osobama u organizacionim jedinicama kojima su takve informacije opravdano potrebne pri izvršavanju njihovih poslovnih i profesionalnih obaveza.
- (2) U slučaju da je uspostavljeni mehanizam čuvanja informacija iz stava 1. ovog člana nedovoljan za upravljanje potencijalnim sukobom interesa u određenoj situaciji, Monet broker će preduzeti dodatne mjere, odnosno, nakon razmatranja svih činjenica u vezi sa informacijama dostupnim zaposlenim licima, uspostaviće ograničenje protoka informacija za određenu transakciju na viši nivo.

XVI ZABRANA MANIPULACIJE NA TRŽIŠTU

Č l a n 1 6 5 .

(1) Zabranjeno je vršiti manipulaciju na tržištu HOV.

(2) Pod manipulacijom na tržištu podrazumijeva se sljedeće:

- a) transakcije i nalozi za trgovanje:
  - kojima se daju ili koji će vjerovatno pružiti neistinite ili obmanjujuće signale ili informacije o punudi, tražnji ili cijeni HOV,
  - kojima lice, odnosno lica koja djeluju zajednički održavaju cijenu jedne ili više HOV na nerealnom ili vještačkom nivou, osim ukoliko lice koje je učestvovalo u transakciji ili dalo nalog dokaže da za to ima osnovane razloge i da su te transakcije i nalozi u skladu sa prihvaćenim tržišnim praksama na tom tržištu;
- b) transakcije ili nalozi za trgovanje u kojima se upotrebljavaju fiktivni postupci ili svaki drugi oblik obmane ili prevare;
- c) širenje informacija putem medija, uključujući i internet ili bilo kojim drugim putem kojim se prenose, odnosno kojim bi se mogle prenositi neistinite vijesti ili vijesti koje mogu izazvati zabludu o HOV, uključujući i širenje glasina i neistinitih vijesti i vijesti koje dovode u zabludu, a od strane lica koje je znalo ili je moralo znati da su te informacije neistinite ili da dovode u zabludu;
- d) aktivnosti jednog ili više lica koja djeluju zajednički kako bi obezbijedili dominantan položaj nad ponudom ili potražnjom HOV koji za rezultat ili direktno ili indirektno namještanje kupovnih ili prodajnih cijena ili stvaranje drugih nepoštenih uslova trgovanja;
- e) kupovina ili prodaja HOV pred zatvaranje trgovanja radi dovođenja investitora u zabludu;
- f) iskorišćavanje povremenog ili redovnog pristupa tradicionalim ili elektronskim medijima iznošenjem mišljenja o HOV ili indirektno o izdavaocu, i to tako što je to lice prethodno zauzelo poziciju u toj HOV i ostvarivalo korist nakon uticaja koje je iznošenje mišljenja imalo na cijenu te HOV, a da istovremeno javnosti nije objavilo postojanje sukoba interesa na odgovarajući i efikasan način.

Č l a n 1 6 6 .

Mjere i postupci za otkrivanje manipulacije podrazumijevaju sljedeće radnje Monet brokera:

1. praćenje i analizu podataka o trgovanju klijenta Monet brokera, kao i drugih raspoloživih podataka u pogledu učestalosti ispostavljanja naloga klijenata kojima se uticalo ili kojima bi moglo da se utiče na značajno odstupanje u kretanju cijena, prometu ili likvidnosti određene HOV na tržištu;
2. prepoznavanje zajedničkog djelovanja klijenata Monet brokera međusobno
3. prilikom ispostavljanja naloga za određenu HOV koje ima za cilj direktno ili indirektno namještanje kupovnih ili prodajnih cijena ili stvaranje drugih nepoštenih uslova trgovanja;

4. praćenje i analiza podataka o kupovini ili prodaji HOV od strane klijenata Monet brokera pred zatvaranje trgovanja kojima bi se drugi investitori mogli dovesti ili su dovedeni u zabludu;
5. analiza podataka o trgovanju određenih klijenata Monet brokera na zahtjev Komisije i Berze o postojanju opravdane sumnje da se radi o manipulaciji;
6. obavještanje Komisije o pojavama iznošenja mišljenja o HOV ili indirektno o izdavaocu u tradicionalnim ili elektronskim medijima radi ostvarivanja koristi koja se shodno odredbama Zakona smatra manipulacijom.

Č l a n 1 6 7 .

Mjere i postupci za sprečavanje manipulacije, podrazumjevaju sljedeće radnje Monet brokera:

1. odbijanje Monet brokera da izvrši naloge klijenata čije bi izvršenje predstavljalo manipulaciju;
2. preduzimanje mjera, prema zaposlenima u Monet brokeru koji su odgovorni za izvršenje naloga klijenata kojima su preduzete radnje manipulacije na tržištu, a u cilju budućeg sprečavanja takvih radnji;
3. obavještanje Komisije o slučajevima za koje Monet broker opravdano sumnja da se radi o manipulaciji na tržištu, a radi preduzimanja mjera u skladu sa nadležnostima Komisije.

Č l a n 1 6 8 .

Svako lice koje je pretrpilo štetu zbog manipulacije na tržištu ima pravo da u postupku pred nadležnim organom zahtijeva nadoknadu od lica koje je prouzrokovalo štetu.

XVII POLITIKA BORBE PROTIV PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORISTIČKIH AKTIVNOSTI

Č l a n 1 6 9 .

- (1) Monet broker je, u smislu sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, dužan da sve novčane tokove klijenata usmjerava isključivo preko računa klijenata u bankama.
- (2) Izuzetno od odredbe iz prethodnog stava novčana sredstva klijenta mogu se doznačiti i na račun drugog berzanskog posrednika u kom slučaju klijent o tome podnosi pismeni zahtjev Monet brokeru.
- (3) U slučaju iz stava (2) klijent uz zahtjev obavezno prilaže kopiju važećeg ugovora o berzanskom posredovanju sa tim berzanskim posrednikom.
- (4) U svim drugim slučajevima Monet broker postupuje u skladu sa odredbama propisa koji regulišu sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih organizacija.

XVIII OSTALE ODREDBE

Č l a n 1 7 0 .

Monet broker može propisati svojim internim aktima i druge nepomenute pojedinosti kojima se bliže definišu postupci, radnje i rokovi predaje, prijema, izvršenja, opoziva i odbijanja izvršenja naloga i drugi postupci i radnje na organizovanom ili izvan organizovanog tržišta, koja moraju biti dostupna klijentu na mjestu predaje naloga.

Č l a n 1 7 1 .

Način i procedure poslovanja Monet brokera sa kastodi bankom (ili skrbnikom) regulisano je posebnim pravilima koje donosi Komisija, Registar ili drugi nadležni organ.

XIX ZAVRŠNE ODREDBE

Č l a n 1 7 2 .

Danom stupanja na snagu ovih Pravila prestaju da važe Pravila poslovanja Brokersko - dilerskog "Monet broker" a.d. Banja Luka broj UO-15/12 od 19.10.2012. godine.

Č l a n 1 7 3 .

Sastavni dio ovih Pravila su Procedure o politikama upravljanja sukobom interesa.

Č l a n 1 7 4 .

Ova pravila se objavljuju na internet stranici Monet brokera narednog dana od dana prijema rješenja Komisije o davanju saglasnosti na ova Pravila.

Č l a n 1 7 5 .

Ova Pravila stupaju na snagu osmog dana od dana objave na internet stranici Monet brokera.

Č l a n 1 7 6 .

Za sva pitanja koja nisu regulisana ovim pravilima primjenjuju se odredbe Zakona, Pravilnika i ostalih propisa koji regulišu ovu materiju.

Broj: D - 01- 06/21
Banja Luka, 08.11. 2021. godine

* NAPOMENA: Komisija za hartije od vrijednosti Republike Srpske dala je saglasnost na ova Pravila poslovanja, rješenjem broj: 01-UP-56-655-6/21 od 03.12.2021. godine.